

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

*«Αναλυτική εξέταση για τις προϋποθέσεις χορήγησης δανείων
σε τουριστικές επιχειρήσεις, σε αγρότες και σε ιδιώτες»*

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΚΑΡΤΣΑΓΚΟΥΛΗ ΚΩΝ/ΝΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2005

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1

<u>1.1.Εισαγωγή στο θέμα</u>	<u>4</u>
<u>1.2.Αντικείμενο της εργασίας</u>	<u>6</u>

Κεφάλαιο 2

<u>2.1. Ιστορία τουρισμού</u>	<u>8</u>
<u>2.2. Περιγραφή της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με τουρισμό</u>	<u>10</u>
<u>2.3.Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ως μοχλός ανάπτυξης</u>	<u>14</u>
<u>2.3.1.Πλεονεκτήματα και αδυναμίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων</u>	<u>16</u>
<u>2.4. Δείκτες της Ελληνικής οικονομίας</u>	<u>19</u>

Κεφάλαιο 3

<u>3.1. Ο τουρισμός στην Ελλάδα</u>	<u>23</u>
<u>3.2. Τρόποι ανάπτυξης ελληνικού τουρισμού</u>	<u>24</u>
<u>3.3. Το μέλλον του ελληνικού τουρισμού</u>	<u>26</u>

Κεφάλαιο 4

<u>4.1. Εναλλακτικός τουρισμός</u>	<u>29</u>
<u>4.2. Έννοια αγροτουρισμού</u>	<u>32</u>

4.2.1. Λόγοι ανάπτυξης αγροτουρισμού	33
4.3. Προβλήματα μαζικού τουρισμού	35

Κεφάλαιο 5

5.1. Τουρισμός και δάνεια	38
5.2. Είδη δανείων	42
5.3. Δάνεια ανά είδος τουριστικής δραστηριότητας	46
5.4. Διαδικασία έγκρισης δανείων	50
5.5. Κρατικές και Ευρωπαϊκές επιδοτήσεις	53
5.6. Σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε.	60

Κεφάλαιο 6

6.1. Συμπεράσματα	67
--------------------------	-----------

Βιβλιογραφία	70
---------------------	-----------

Κεφάλαιο 1

1.1. Εισαγωγή στο θέμα

Η επιχειρηματικότητα είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ελεύθερης οικονομίας. Χωρίς την ιδιωτική πρωτοβουλία δεν θα υπήρχε ανάπτυξη, εμπόριο, θέσεις εργασίας και κινητικότητα στην αγορά. Για να μπορέσει να λειτουργήσει το σύστημα της ελεύθερης οικονομίας, χρειάζεται και στήριξη. Μια μορφή στήριξης είναι ο δανεισμός. Οι ιδιώτες που ξεκινούν την οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα δεν έχουν συνήθως τα απαιτούμενα κεφάλαια ή κάποια στιγμή στην πορεία χρειάζονται κεφάλαια για να κάνουν κάποια ανανέωση ή κάποιο άνοιγμα των δραστηριοτήτων τους.

Οι τράπεζες, που είναι ο φορέας που χορηγεί κατά κύριο λόγο δάνεια, έρχονται να στηρίξουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και να ενισχύσουν την τοπική οικονομία με τη χορήγηση των δανείων. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό ο ρόλος των τραπεζών είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τους επιχειρηματίες όσο και για το κράτος και την Ελληνική οικονομία γενικότερα.

Μέσω των δανείων οι επιχειρηματίες κατορθώνουν να υλοποιήσουν τα σχέδιά τους, κάτι που σημαίνει θέσεις εργασίας, κυκλοφορία χρήματος, ενίσχυση της αγοράς, δημιουργία των προϋποθέσεων για μεγαλύτερη ανάπτυξη και γενικά ένα υγιές οικονομικά περιβάλλον.

Το κράτος με τη σειρά του επωφελείται μέσω της αύξησης του ρυθμού της παραγωγής και της ανάπτυξης και της είσπραξης μεγαλύτερων ποσών από τη φορολόγηση των επιχειρηματιών.

Η Ελληνική οικονομία ενισχύεται γενικότερα τόσο με την αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου των άδηλων πόρων αλλά

και με την μείωση της ανεργίας που δημιουργεί περισσότερους φορολογούμενους με αγοραστική δύναμη. Αυτό συνεπάγεται και την ενίσχυση των ασφαλιστικών ταμείων με περισσότερες εισφορές.

Παρακολουθώντας αυτήν την αλυσίδα των γεγονότων μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε το πόσο ζωτικής σημασίας είναι για όλους ο δανεισμός. Οι ίδιες οι τράπεζες κερδίζουν τόσο από τα επιτόκια όσο και από την αύξηση του κύκλου εργασιών τους. Με τη δημιουργία περισσότερου «τραπεζικού χρήματος» εκτός απ'την αύξηση του κύκλου εργασιών τους διευκολύνουν και την ευρύτερη αγορά που θα τους φέρει και άλλους πελάτες.

Ο δανεισμός λοιπόν είναι πηγή ζωής για όλους τους φορείς και τους ιδιώτες και για την Ελληνική οικονομία γενικότερα και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια σταθερή και υγιή αγορά και βάζει τα θεμέλια για ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη της οικονομίας και της χώρας.

1.2. Αντικείμενο της εργασίας

Η παρούσα μελέτη σαν στόχο έχει να εξετάσει τον τουριστικό τομέα και να αναλύσει τις διαδικασίες χορήγησης δανείων σε τουριστικές επιχειρήσεις και ιδιώτες προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο ευνοείται ο τομέας του τουρισμού και τι βελτιώσεις θα πρέπει να γίνουν.

Ο τουριστικός τομέας θεωρείται ότι είναι ένας τομέας του οποίου η ακριβής οριοθέτηση και η συνολική στατιστική παρακολούθηση είναι εξαιρετικά δύσκολη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι τουριστικές δραστηριότητες δεν είναι μόνο μια εξαγωγική ξενοδοχειακή βιομηχανία υπηρεσιών αλλά μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων που αποτελούν ένα ευρύ πλέγμα αλληλεξαρτωμένων παραγόντων.

Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης έγινε προσπάθεια να συγκεντρωθούν στατιστικά και θεωρητικά στοιχεία από διάφορες πηγές προκειμένου να υπάρξει μια αναλυτική εξέταση του θέματος. Μελετήθηκαν άρθρα από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων σχετικά με τον τουρισμό καθώς επίσης και ετήσια δελτία της Αγροτικής Τράπεζας προκειμένου να εξετασθούν οι διαδικασίες χορήγησης των δανείων.

Στόχος μας είναι να αποδείξουμε την σπουδαιότητα του τουριστικού τομέα στην Ελλάδα και να ερευνήσουμε τις διαδικασίες χορήγησης δανείων στις τουριστικές επιχειρήσεις προκειμένου να αναπτυχθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να εξελιχθούν περισσότερο οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις προκειμένου να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του καταναλωτή.

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από Ετήσια Δελτία της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με θέματα δανειοδότησης, ενώ όσον αφορά τον τουρισμό οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων καθώς επίσης και από άρθρα σχετικά με τον εναλλακτικό τουρισμό.

Κεφάλαιο 2

2.1. Ιστορία τουρισμού

Ο τουρισμός έκανε έντονα την εμφάνιση του κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα και από τότε εμφάνισε με την πάροδο του χρόνου ένα διεθνές, σύνθετο και πολύπλευρο πρόσωπο, το οποίο προσλαμβάνει μαζικές διαστάσεις.

Η Ελλάδα από τους προηγούμενους αιώνες αποτέλεσε ένα δημοφιλές τόπο προορισμού περιηγήσεων και ταξιδιών. Ειδικότερα στην Ελλάδα ο τουρισμός, ως ένα συγκροτημένο οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο, έκανε την εμφάνιση του την δεκαετία του '20¹.

Η συνεχής αύξηση της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα και ο μαζικός χαρακτήρας που απέκτησε έκαναν την εμφάνιση τους για πρώτη φορά κατά τη πρώτη μεταπολεμική περίοδο. Την σημερινή εποχή πλέον ο τουρισμός αναγνωρίζεται ως μία προσοδοφόρα και ανταγωνιστική δραστηριότητα, η οποία όμως επηρεάζεται από ένα σύνθετο πλέγμα εθνικών και διεθνών παραγόντων, ιδιαίτερα ευαίσθητων στη διεθνή οικονομική και πολιτική συγκυρία.

Εκτιμάται ότι την σημερινή εποχή, ο τουρισμός συμβάλλει κατά 10% περίπου στο ΑΕΠ, περίπου 12% στην απασχόληση και περισσότερο από 7% στο κεφάλαιο της εθνικής οικονομίας. Παράλληλα συμβάλλει σημαντικά και στην ισομερή κατανομή του περιφερειακού εισοδήματος της χώρας².

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού ο ελληνικός τουρισμός παρουσιάζει συνεχώς μακροχρόνια αυξητικές τάσεις και κατατάσσει την Ελλάδα, στην 15η θέση στον κόσμο και στην 10^η θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών προορισμών³.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία το 1961 η Ελλάδα διέθετε 11.873 καταλύματα με 30.834 δωμάτια και 57.022 κλίνες και οι αφίξεις που καταγράφηκαν τότε ήταν 494.191. Το τουριστικό

¹ Ζαχαράτος Γ., 1998, «Τα προβλήματα και οι προοπτικές του τουρισμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση

² Ζαχαράτος Γ., 1998, «Τα προβλήματα και οι προοπτικές του τουρισμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση

³ Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, 2000

συνάλλαγμα που εισπράχθηκε τότε στην Ελλάδα ήταν 62,5 εκατομμύρια δολλάρια ΗΠΑ.

Αντίθετα το 1971 οι αφίξεις των αλλοδαπών τουριστών υπερτριπλασιάστηκαν, καταγράφοντας υψηλούς ρυθμούς αύξησης μετά το 1967. Τα τουριστικά καταλύματα σημείωσαν αύξηση άνω του 30% και ο αριθμός των κλινών έφθασε τις 134.706. Η μεγάλη αυτή αύξηση παρουσίασε και μεγάλη γεωγραφική διασπορά.

Από την αρχή της δεκαετίας του '80 σημειώνεται μία μείωση των προηγούμενων ρυθμών, γεγονός που δεν επηρεάζει έντονα αφού από την δεκαετία του '70 οι τουρίστες είναι διπλάσιοι, ενώ οι εισπράξεις φθάνουν στα 1.881 εκατομμύρια δολλάρια.

Εκείνη την περίοδο επωφελούνται οι υψηλές κατηγορίες ξενοδοχειακών καταλυμάτων γεγονός που δίνει την ώθηση για μια ποιοτική βελτίωση της υποδομής του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Τη δεκαετία του '90 οι αφίξεις των αλλοδαπών έφθασαν τα 8.271.258 και οι εισπράξεις αντίστοιχα σε 2.566 εκατομμύρια δολλάρια ΗΠΑ. Ωστόσο αυτό που παρατηρείται είναι μια σημαντική στασιμότητα στις διανυκτερεύσεις σε σχέση με την δεκαετία του '80 γεγονός από το οποίο οφείλεται στην μείωση της παραμονής των αλλοδαπών τουριστών.

Τα τουριστικά καταλύματα φθάνουν στα 6.991 με 459.297 κλίνες δηλαδή παρουσιάζεται μια αύξηση της τάξεως του 64,25% με στασιμότητα των υψηλών κατηγοριών⁴.

⁴ Κατοχianού Δ., 1995, «Οικονομική και χωροταξική ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα: μια πρώτη εικόνα», στο «Σύγχρονα Θέματα: Τουρισμός, Κοινωνικές Ταυτότητες και Χώρος», Τεύχος 55

Εκείνη την περίοδο οι τουριστικές τάσεις που παρατηρούνται είναι οι εξής:

α)Γεωγραφική κατανομή των αφίξεων-διανυκτερεύσεων σε όφελος των νομών που ανήκουν στα παράλια και στα νησιά.

β)Χρονική κατανομή των αφίξεων-διανυκτερεύσεων, κατά τους θερινούς τουριστικούς μήνες, παρά τις τάσεις διεύρυνσης της περιόδου αυτής, οι οποίες είναι έντονες κατά τα τελευταία χρόνια⁵.

Με την πάροδο του χρόνου ο τουρισμός αναπτύσσεται συνεχώς παρουσιάζοντας σημαντικές βελτιώσεις και αποκτώντας της κατάλληλες υποδομές. Ωστόσο απαιτούνται συνεχείς βελτιώσεις καθότι οι ανάγκες των καταναλωτών μεταβάλλονται συνεχώς και ο τουρισμός χρίζει υποστήριξης από την πολιτεία

2.2. Περιγραφή της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με τουρισμό

Για την Ελλάδα και ιδιαίτερα για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί έναν τομέα ζωτικής σημασίας ο οποίος αν οργανωθεί σωστά μπορεί να οδηγήσει την χώρα σε πολλά οφέλη και να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση.

Ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί ένα τομέα που συνεισφέρει πολλαπλά στην οικονομία σε εθνικό, περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο. Ο πλούσιος εθνικός φυσικός και πολιτισμικός πλούτος, η ποικιλία, το ευχάριστο κλίμα και η φιλοξενία αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα που εξηγούν εν μέρει την μέχρι τώρα τουριστική ανάπτυξη που έχει γνωρίσει η χώρα μας

⁵ Αυγερινού Σ., 2000, «Χωρικές δυναμικές του Τουρισμού στην Ελλάδα 1961-1991», Πάντειο Πανεπιστήμιο

αλλά και προάγουν τα σημαντικά περιθώρια μεγαλύτερης ανάπτυξης του τουρισμού στη χώρα μας.

Όμως ορισμένες λανθασμένες κινήσεις που έγιναν κατά καιρούς στον προγραμματισμό και στην οργάνωση της τουριστικής βιομηχανίας, έκαναν τον τουρισμό να έχει χάσει τον δυναμισμό του και να εξελίσσεται χωρίς προοπτική και στρατηγικό όραμα.

Αυτό οφείλεται σε εξωτερικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα πολιτικές και οικονομικές αναδιαρθρώσεις στην Ευρώπη και την Μεσόγειο που επηρέασαν τις διεθνείς τουριστικές ροές και αύξησαν τον ανταγωνισμό στην τουριστική βιομηχανία. Ο βασικότερος όμως λόγος ήταν οι εσωτερικές αδυναμίες και η αδράνεια που διαστρέβλωσαν την δομή του τουρισμού και τις τουριστικές επιχειρήσεις

Ο τουρισμός συνεπώς ήταν αναγκαίο να αποκτήσει ξανά την παλιά του αίγλη και να ενεργοποιήσει τον δυναμικό του ρόλο. Γι' αυτό πρωταρχικός στόχος είναι η ριζική αναδιάρθρωση και απελευθέρωση του τομέα έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οικονομικά και πολιτιστικά οφέλη της Ελλάδος, γεγονός που θα συνέβαλλε στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και θα αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης.

Συνεπώς σημαντικό ρόλο στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να παίξει το κράτος το οποίο θα πρέπει να υποστηρίξει με προσοχή τον κλάδο ώστε να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικός, και ποιοτικός.

Οι τρόποι παρέμβασης του κράτους θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, έχοντας πάντα υπόψη τις δυνατότητές του τομέα, τα προβλήματα του τουρισμού, τις διεθνείς προοπτικές και τις δυνατότητες των επιχειρήσεων.

Το κράτος εκτός από υποστηρικτής του κλάδου θα πρέπει να δρα και ως εγγυητής της ποιότητας για τους επισκέπτες αλλά και ως δημιουργός της υποδομής που απαιτείται. Συνεπώς το κράτος πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες και να διευκολύνει την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα. Αυτό που θα πρέπει να γίνει είναι η χώρα να λάβει μια ολοκληρωμένη πολιτική για τον τουρισμό.

Βασικοί στόχοι για τον τουρισμό στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί το κράτος είναι:

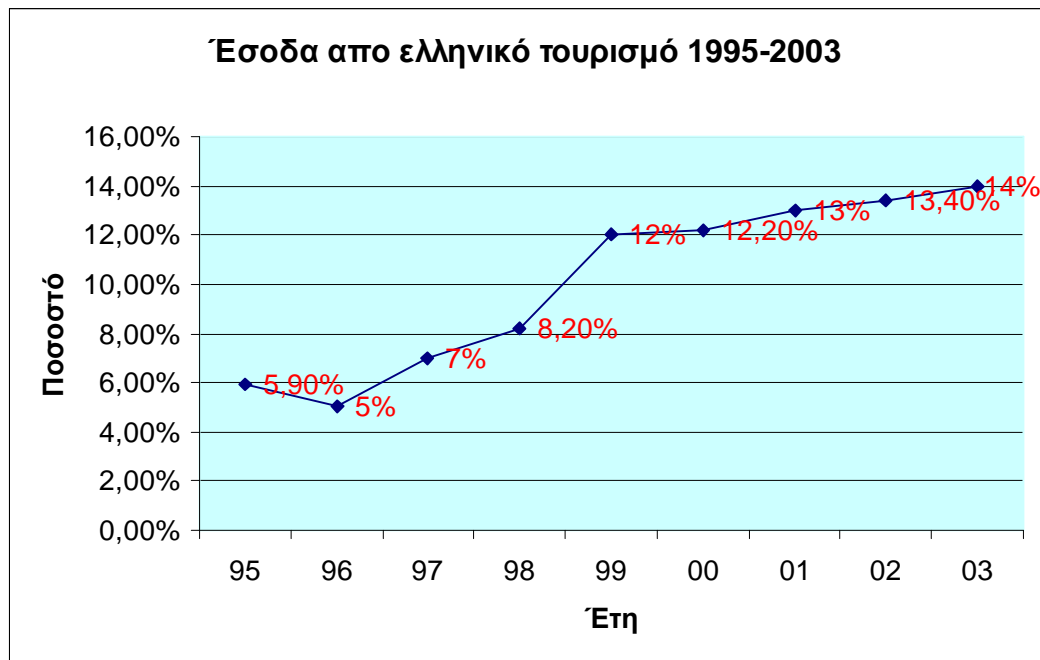
- Η διεύρυνση της συμβολής του τουρισμού στην ελληνική οικονομία και στην ανάπτυξη αυτής
- Η ανάπτυξη και η προαγωγή του τουριστικού προϊόντος
- Η ενίσχυση της συμβολής του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Ωστόσο, για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι θα πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα όπως για παράδειγμα: α) να αναβαθμιστούν οι τουριστικές υπηρεσίες μέσω της σωστής προβολής, οργάνωσης και ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων, β) να βελτιωθούν οι τεχνικές υποδομές για τους τουριστικούς προορισμούς, γ) να οργανωθεί η τουριστική ανάπτυξη μέσω στρατηγικού σχεδιασμού σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

Προκειμένου να επιτευχθεί τελικά η ανάπτυξη του τουρισμού και να ενισχυθεί η εικόνα της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει το κράτος να δώσει οικονομικά κίνητρα σε τουριστικές επιχειρήσεις και να ενισχύσει τις δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού προκειμένου να ενισχύσει το ενδιαφέρον των τουριστών.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα έσοδα που πραγματοποίησε ο ελληνικός τουρισμός για την περίοδο 1995-2003.

Από τον πίνακα παρατηρούμε ότι τα έσοδα από τον τουρισμό παρουσιάζουν συνεχή αύξηση γεγονός που καταδεικνύει την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην οικονομία.

Πηγή: ΕΟΤ /ΕΣΥΕ 2003

2.3.Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ως μοχλός ανάπτυξης

Η οικονομική θεωρία μέχρι και το 1970 υποστήριζε ότι η επιτυχία μιας επιχείρησης έχει να κάνει με το πόσο μεγάλη σε μέγεθος είναι. Το παραγωγικό μέγεθος και οι οικονομίες κλίμακας θεωρούνταν σημαντικά στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα και την επιβίωση μιας επιχείρησης,

προβλέποντας έτσι την επικράτηση των μεγάλων επιχειρήσεων και την εξαφάνιση των μικρομεσαίων.

Ωστόσο τα εμπειρικά όμως στοιχεία έδειχναν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα δεν συμβαδίζουν με το μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εμφάνισαν έναν δυναμικό χαρακτήρα και η παρουσία τους άγγιξε το 95% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Παράλληλα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνέβαλλαν σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης, στην βελτίωση της παραγωγικότητας και στην προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας.

Η μικρομεσαία επιχείρηση δεν μπορεί να οριστεί μέσω της χρήσης μιας θεωρίας, αντίθετα η εκάστοτε επιχείρηση ορίζεται σε σχέση με τις συγκεκριμένες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας και τις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Επίσης σημαντικές διαφορές στους ορισμούς προκαλούνται από γεωγραφικές παραμέτρους και το μέγεθος των αγορών.

Για παράδειγμα στην Αμερική, ως μικρομεσαία επιχείρηση ορίζεται εκείνη η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 500 εργαζόμενους, στην Ιαπωνία λιγότερους από 300, και στην Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία λιγότερους από 200.

Πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι τα περισσότερο χρησιμοποιούμενα ποσοτικά κριτήρια τα οποία βοηθούν στον ορισμό της μικρομεσαίας επιχείρησης είναι ο αριθμός των απασχολουμένων και ο κύκλος εργασιών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση⁶ δίνει έναν δικό της ορισμό για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον οποίο, ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται εκείνες οι οποίες κατέχουν τις ακόλουθες ιδιότητες:

1. Απασχολούν μέχρι 250 άτομα κατά ανώτατο όριο
2. Έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μικρότερο των 40 εκατομμύρια €
3. Έχουν συνολικό ισολογισμό μικρότερο των 27 εκατομ. €
4. Στο κεφάλαιο συμμετέχουν εταιρίες με ποσοστό μεγαλύτερο του 25% αλλά μόνο αν πληρούν τα παραπάνω κριτήρια

Στην Ελλάδα, θεωρούνται ως μικρομεσαίες όσες επιχειρήσεις απασχολούν μέχρι 100 άτομα. Συνεπώς αν λάβει κάποιος υπόψη τον ανωτέρω ορισμό της Ε.Ε. μπορεί να συμπεράνει ότι στην Ελλάδα οι περισσότερες επιχειρήσεις ανήκουν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Η Ελλάδα θα λέγαμε ότι είναι η χώρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αφού οι επιχειρήσεις λειτουργούν με προσωπικό μικρότερο των 10 ατόμων και απασχολούν περίπου 60% του εργατικού δυναμικού του δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Συνεπώς οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν ο βασικός μοχλός ανάπτυξης και κινητικότητας της οικονομίας.

2.3.1. Πλεονεκτήματα και αδυναμίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα αλλά και αδυναμίες. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα από αυτά:

⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρ. L107/8, 30-4-96

1. Οι επιχειρήσεις αυτές χαρακτηρίζονται από χαμηλή παραγωγικότητα λόγω της μικρής χρήσης σύγχρονης τεχνολογίας, της ελλιπούς οργάνωσης παραγωγής και στη μη εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, διαχείρισης και μάρκετινγκ. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν πάντα την δυνατότητα να δαπανήσουν κεφάλαια για την ανάπτυξη της τεχνολογίας τους και για την οργάνωση της διοίκησης τους λόγω του μικρού κύκλου εργασιών τους
2. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς έχουν δυσκολίες πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα λόγω του υψηλότερου κινδύνου που τις χαρακτηρίζει, λόγω των ανεπαρκών εγγυήσεων αλλά και του οικογενειακού τους χαρακτήρα. Αυτό το γεγονός οφείλεται επίσης στον χαμηλό κύκλο εργασιών, από την στιγμή που η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί πολλά κέρδη δεν μπορεί να εγγυηθεί και την αποπληρωμή του δανείου γεγονός που κάνει διστακτική την τράπεζα απέναντι της
3. Εκτός των παραπάνω οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν προβλήματα και στις κεφαλαιαγορές, με αποτέλεσμα να καταλήγουν σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό και στις πιστώσεις των προμηθευτών για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες τους για κεφάλαιο κίνησης.
4. Λίγες μόνο μικρομεσαίες επιχειρήσεις εφαρμόζουν την χρηματοδοτική μίσθωση, το factoring και το venture capital ως εναλλακτικές λύσεις εξεύρεσης κεφαλαίων. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν μεγάλη δυσκολία στην ανάπτυξη επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλης εμβέλειας.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι ότι δεν χρησιμοποιούν στρατηγικό προγραμματισμό καθώς και στρατηγικές συμμαχίες,

συστήματα ολικής ποιότητας παραγωγής, ανταγωνιστική σύγκριση, μέτρηση ικανοποίησης πελατών κ.λπ.

Υστερούν επίσης σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις στο μάρκετινγκ, στην ανάπτυξη εξαγωγικής δραστηριότητας, σε έρευνα και ανάπτυξη, στην αποτελεσματική χρήση εξωτερικών πηγών πληροφόρησης, στην πρόσβαση στις πηγές παραγωγής πρώτων υλών και στις συνεργασίες. Έχουν υψηλά ποσοστά δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, αλλά και υψηλά ποσοστά κλεισίματος ιδιαίτερα κατά τα πρώτα 3 με 5 έτη της ζωής τους.

Ωστόσο οι λόγοι ύπαρξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελούν και τα βασικά τους πλεονεκτήματα. Ειδικότερα η ευελιξία στην παραγωγή, η γρήγορη και εύκολη αφομοίωση της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας, η προσαρμοστικότητα στις συνθήκες της αγοράς, η ευκολότερη κάλυψη των αναγκών των εξειδικευμένων αγορών, η ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων, οι προσωπικές πελατειακές σχέσεις και η συμβολή τους στην ανάπτυξη και απασχόληση απομονωμένων περιοχών είναι μερικά από τα πλεονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έναντι των μεγάλων.

Την σημερινή εποχή οι περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι δυναμικές και χαρακτηρίζονται από ικανοποιητική ρευστότητα η οποία στην πλειονότητα των επιχειρήσεων οφείλεται στον υψηλό χρόνο ανακύκλωσης των αποθεμάτων τους. Η κεφαλαιακή σύνθεση τους υποδηλώνει χαμηλό μακροπρόθεσμο δανεισμό και υψηλή επιβάρυνση με βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις όπως είναι τα τραπεζικά δάνεια και οι πιστώσεις προμηθευτών, τα οποία όμως δίνουν ικανοποιητικό δείκτη χρέους.

Σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εμφανίζουν χαμηλότερη ρευστότητα, χαμηλότερη αποδοτικότητα, χαμηλότερη δανειακή επιβάρυνση και χαμηλότερο μακροπρόθεσμο δανεισμό.

Διαθέτουν όμως υψηλότερο βραχυπρόθεσμο δανεισμό έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων και εξαιτίας της αδυναμίας πρόσβασης σε άλλες πηγές χρηματοδότησης αλλά και ελλιπούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.

Η συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις προκειμένου να γίνουν πιο ανταγωνιστικές θα πρέπει να ακολουθήσουν κάποιες στρατηγικές επιλογές. Θα πρέπει να επιδιώξουν την δημιουργία ενός πλαισίου ανάπτυξης, όπως ισχύει και σε άλλες χώρες της Ε.Ε..

Στο ειδικό αυτό πλαίσιο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως είναι οι ελλείψεις και οι δυσκολίες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η δημιουργία χρηματοδοτικού πλαισίου, η δημιουργία απαιτούμενων υποδομών, στήριξη των παραγόμενων προϊόντων, κατοχύρωση της ποιότητας, υγιής ανταγωνισμός, δημιουργία συνεργασιών των επιχειρήσεων, προώθηση της δικτύωσής τους και του ηλεκτρονικού επιχειρείν.

Η εμπειρία και τα αποτελέσματα από την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ το 1980 έδειξαν ότι οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν έναν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, δυναμισμού και ευελιξίας, στοιχεία που οδηγούν σε αισιόδοξες προβλέψεις για την αντιμετώπιση των δυσχερειών και την

εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρει η ενιαία ευρωπαϊκή και διεθνής αγορά⁷.

2.4. Δείκτες της Ελληνικής οικονομίας

Εκτός από την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία την οποία αναλύσαμε προηγουμένως, αξίζει να αναφέρουμε ότι ο τουρισμός έχει συμβάλλει σημαντικά και στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος της χώρας, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια οι συναλλαγματικές εισπράξεις από τον τουριστικό τομέα έχουν αναδειχθεί σε πρώτη κατά σειρά σπουδαιότητας πηγή συναλλάγματος μεταξύ των άδηλων πόρων. Οι εισροές του τουριστικού συναλλάγματος καταγράφονται και παρακολουθούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος ενώ η εξέλιξη του τουρισμού και η συμβολή του στο ισοζύγιο πληρωμών έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών.

Αντίθετα η εκροή συναλλάγματος σαν άμεση συνέπεια της δαπάνης των αλλοδαπών τουριστών στην χώρα κατά το τμήμα που η δαπάνη αυτή αφορά εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες δεν είναι δυνατό να καταγραφεί ούτε να παρακολουθηθεί στατιστικά.

Συνήθως η εξέλιξη των αφίξεων των τουριστών είναι που καθορίζουν και τις εισροές συναλλάγματος. Τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται ότι οι εισροές συναλλάγματος στον τουρισμό έχουν παρουσιάσει σημαντική αύξηση.

⁷ Ζοπουνίδης, Κ., 2004, «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Γενικά χαρακτηριστικά και χρηματοοικονομικό προφίλ», Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Ωστόσο ο εντοπισμός των συναλλαγματικών τουριστικών εισροών δεν είναι πάντα εύκολος και για αυτόν τον λόγο είναι αναγκαία η κατηγοριοποίηση του.

Ειδικότερα αυτό που υποστηρίζεται είναι ότι οι τουριστικές εισροές θα πρέπει να διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- Û Διανυκτέρευση πάσης φύσεως
- Û Διατροφή στα τουριστικά καταλύματα
- Û Διατροφή σε εστιατόρια
- Û Διασκέδαση
- Û Οργανωμένες εκδρομές
- Û Πληρωμές εισιτηρίων
- Û Αγορά ειδών λαϊκής τέχνης
- Û Ενοικιάσεις αυτοκινήτων

Αν λοιπόν ληφθούν σοβαρά υπόψη ο αριθμός των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρονται στους τουρίστες, το γεγονός ότι πολλά αγαθά και υπηρεσίες προσφέρονται κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στους αλλοδαπούς τουρίστες όσο και στους Έλληνες καταναλωτές, και το ότι ένα συγκεκριμένο αγαθό μπορεί να παράγεται εγχωρίως και ορισμένες ποσότητες αυτού μπορεί να εισάγονται, καθίσταται προφανές ότι η παραπάνω προσέγγιση προσδιορισμού των συναλλαγματικών εκροών απαιτεί την πραγματοποίηση ερευνών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω αδυναμίες έχει γίνει κοινά αποδεκτό ότι η τουριστική δαπάνη κατά την τελευταία δεκαετία κατανέμεται κατά προσέγγιση ως εξής:

Κατηγορίες Δαπάνης	%
Υπηρεσίες διαμονής	30%
Υπηρεσίες Αναψυχής και μεταφορών εσωτερικού	20%
Τρόφιμα - ποτά	30%
Αγορά λοιπών αγαθών	10%
Αγορά λοιπών υπηρεσιών	10%
Σύνολο	100 %

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η παραπάνω ανάλυση είναι μια απάντηση στους προβληματισμούς για την καθαρή συμβολή του τουρισμού στο ισοζύγιο πληρωμών με δείκτες.

Ο τουρισμός συμβάλλει πολλαπλά στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας και γι' αυτό είναι αναγκαία η σωστή ανάπτυξη του.

Πράγματι ο τουρισμός συμβάλλει κατά ποσοστό άνω του 8% στην δημιουργία του ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος της χώρας, ποσοστό το οποίο είναι σημαντικά υψηλότερο από εκείνο πολλών βασικών κλάδων της Εθνικής οικονομίας.

Ο τουρισμός συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχόλησης και βοηθά στην άμεση εργασία περί το 7,6% του συνολικά απασχολούμενου δυναμικού της χώρας.

Τα παραπάνω ποσοστά είναι τα κατώτερα όρια που τείνουν να υποεκτιμήσουν την πραγματικότητα. Παράλληλα ο τουρισμός συμβάλλει ουσιαστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας αφού μέσω αυτού συγκρατείται ο πληθυσμός στην περιφέρεια με

την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας τόσο στις τουριστικές μονάδες όσο και στις λοιπές παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες που συμπληρώνουν τον τουριστικό κλάδο.

Συνεπώς όταν τίθεται θέμα συμβολής του τουρισμού στην οικονομία θα πρέπει εκτός από την σημαντική συμβολή του τουρισμού στο ισοζύγιο πληρωμών να κάνουμε λόγο και για την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην γενικότερη ανάπτυξη της Εθνικής οικονομίας μέσω της απασχόλησης και της περιφερειακής ανάπτυξης⁸.

⁸ Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 1993, «Τουρισμός και ισοζύγιο πληρωμών», ΣΕΤΕ.

Κεφάλαιο 3

3.1. Ο τουρισμός στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια, ο τουριστικός τομέας προέβη σε έναν αναπροσδιορισμό του ρόλου του μέσω της προώθησης της ανάπτυξης νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η έντονη ζήτηση αυτών των μορφών και ιδιαίτερα του αγροτουρισμού, οικοτουρισμού και πολιτιστικού τουρισμού από τους τουρίστες-επισκέπτες οι οποίοι αναζητούν νέους τρόπους διασκέδασης και ψυχαγωγίας κατά την διάρκεια των διακοπών τους, ώθησε τους φορείς του τουρισμού στην Ελλάδα να αναπτύξουν διαχειριστικά μέτρα και να θεσπίσουν εθνικούς και διεθνείς κανονισμούς.

Υποστηρίζεται ότι η μελλοντική πορεία του εναλλακτικού τουρισμού θα καθορίσει και την αειφορία του τουριστικού κλάδου. Στην Ελλάδα, οι περιοχές που έχουν την μεγαλύτερη ζήτηση είναι κυρίως οι νησιωτικές, οι ορεινές περιοχές, αλλά και η αγροτική ύπαιθρος.

Τα βασικά προβλήματα των περιοχών αυτών είναι η ανεργία, το χαμηλό εισόδημα των κατοίκων, οι μικρές επενδύσεις και γενικά, οι μειωμένοι ρυθμοί ανάπτυξης, τα οποία ο τουρισμός καλείται να αναβαθμίσει.

Οι αδυναμίες αυτών των περιοχών έχουν απασχολήσει και την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία έχει δημιουργήσει και προωθεί αναπτυξιακά προγράμματα με σκοπό την προώθηση τους όπως η πρωτοβουλία LEADER+. Στα πλαίσια αυτής της πρωτοβουλίας ξεκίνησε μία προσπάθεια δημιουργίας διαχειριστικών σχεδίων

βιώσιμης ανάπτυξης για τις περιοχές εφαρμογής της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader+.

Ωστόσο οι φυσικές ιδιαιτερότητες των περιοχών δίνουν την ευκαιρία ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός, οι οποίοι προσφέρουν την δυνατότητα αύξησης του μέσου οικογενειακού εισοδήματος καθώς και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής μέσω της παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Τα κοινοτικά αυτά προγράμματα καταφέρνουν να ενθαρρύνουν την δικτύωση και συνεργασία μεταξύ φορέων ενώ η συνολική υλοποίηση βασίζεται στην αειφόρο διαχείριση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων⁹.

3.2. Τρόποι ανάπτυξης ελληνικού τουρισμού

Η βασική αιτία που ωθεί τον τουριστικό κλάδο στην ανάπτυξη είναι η εκτίμηση ότι μόνον ένα ήπιο πρότυπο ανάπτυξης με ισόρροπα χαρακτηριστικά στη σχεδίαση και τη διαχείριση του θα είχε μελλοντικά την δυνατότητα να είναι βιώσιμο και ανταγωνιστικό σε σχέση με τις άλλες χώρες.

Στόχος του τουρισμού θα πρέπει να είναι ο σωστός προγραμματισμός και σχεδιασμός από τους αρμόδιους φορείς οι οποίοι θα αποσκοπούν στην προώθηση μέτρων και πολιτικών οι οποίες θα στρέψουν τον τουρισμό προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

⁹ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι βασικές παράμετροι της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι οι παρακάτω¹⁰:

(I): Η ισορροπία η οποία αποτελεί βασικό παράγοντα και επιδίωξη του σχεδιασμού στις τουριστικές περιοχές τα τελευταία χρόνια. Επισημαίνεται η ιδιαίτερη σημασία που έχει η ισόρροπη ένταξη του τουρισμού στα ήδη υπάρχοντα δεδομένα της τοπικής ανάπτυξης μιας περιοχής.

Παράλληλα έρχεται σε αντίθεση με την ακολουθούμενη πολιτική στις περισσότερες περιοχές οργανωμένου μαζικού τουρισμού στις οποίες υποβαθμίζεται η σημασία του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, του αθλητισμού ή της κοινωνίας προς όφελος μίας οικονομίας ανεξέλεγκτης.

(II): Τα παραπάνω μέτρα σαν στόχο έχουν να συγκροτήσουν ένα σταθερό και ανατροφοδοτούμενο πρότυπο ανάπτυξης του τουρισμού, του οποίου βασικό χαρακτηριστικό θα είναι η προσπάθεια διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης σε τοπικό επίπεδο μέσω συνεργασιών των υπόλοιπων κλάδων όπως είναι ο αγροτικός, η βιοτεχνία, η παροχή υπηρεσιών και οι μεταφορές με αυτόν του τουρισμού.

Επίσης επιδίωξη είναι η βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και η προώθηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος στις ενδιαφερόμενες τουριστικές αγορές.

(III): Η ανάπτυξη και προαγωγή μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης έχει άμεση σχέση με τη θέσπιση ενός ειδικού θεσμικού πλαισίου το οποίο θα αναδεικνύει τη συμμετοχή στο σχεδιασμό όλων των τοπικών επαγγελματικών, και κοινωνικών

¹⁰ Κοκκώσης, και Τσάρτας, 2001, «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική

φορέων που συνδέονται με την τουριστική ανάπτυξη. Βασικό χαρακτηριστικό της βιωσιμότητας του τουρισμού αποτελεί η ανάδειξη της «τοπικότητας» στο σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουριστικού προϊόντος.

(IV): Το φυσικό περιβάλλον με την σειρά του αναδεικνύεται ως σημαντικός ιερός πόρος για την βιωσιμότητα του τουρισμού αλλά και ως κυρίαρχος πόλος για τον σχεδιασμό των πολιτικών διαχείρισης του τοπικού τουριστικού προϊόντος. Εκτιμάται ότι πρόκειται για έναν πόρο ιδιαίτερα πλούσιο αλλά και ευαίσθητο η ζήτηση του οποίου εξαρτάται από την επιλογή της τουριστικής πολιτικής που θα ακολουθηθεί για την ανάδειξη του.

(V): Οι ποικίλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονται με την ανάπτυξη και τη ζήτησή τους και τα οποία τις καθιστούν ικανότατη βάση για την προώθηση ενός βιώσιμου προτύπου τουριστικής ανάπτυξης.

Ειδικότερα πολλές από αυτές εντάσσονται στην τοπική παραγωγική και κοινωνική δομή και συνήθως προϋποθέτουν μικρής έκτασης υποδομές, επιδιώκουν την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, προωθούν τη ζήτηση ενός κοινωνικά υπεύθυνου τουρισμού

3.3. Το μέλλον του ελληνικού τουρισμού

Οι προοπτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές και σύμφωνα με την εκτίμηση του Παγκόσμιου Συμβουλίου Τουρισμού και Ταξιδιών, τα επόμενα δέκα χρόνια ο τουρισμός αναμένεται να γνωρίσει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η μέτρηση της ανάπτυξης του τουρισμού θα γίνεται με τους ακόλουθους δείκτες:

- 5% στην ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες
- 4,6% συμβολή στο ΑΕΠ του τουριστικού τομέα γεγονός όπου αυξάνει τον αριθμό των επισκεπτών σε περίπου 19,7 εκατομμύρια
- 2,1% στην απασχόληση του τουριστικού τομέα
- 2,2% στη συνολική απασχόληση της χώρας
- 4,8% στις επενδύσεις.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης επιδιώκει την ανάδειξη του Τουρισμού σε βασική προτεραιότητα και κινητήριο μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας. Ο τουρισμός αποτελεί την βάση για την ενίσχυση της άμεσης και της έμμεσης συνεισφοράς του στο προϊόν, το εισόδημα, την απασχόληση.

Οι ποσοτικοί στόχοι που τίθενται με ορίζοντα επίτευξης το 2010 στον ελληνικό τουρισμό είναι οι εξής:

1. Αύξηση των αφίξεων σε 20 εκατομμύρια άτομα
2. Αύξηση των εισπράξεων από τον Τουρισμό σε 20 δισεκατομμύρια €
3. Αύξηση της Μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης σε 1020 €
4. Αύξηση της συμμετοχής του Τουρισμού στο ΑΕΠ κατά 3%.
5. Αύξηση του απασχολούμενου στον Τουρισμό εργατικού δυναμικού τουλάχιστον κατά 16%.

Οι ποιοτικοί στόχοι που τίθενται με ορίζοντα επίτευξης το 2010 είναι οι ακόλουθοι:

1. Βελτίωση του συντονισμού όλων των φορέων της «τουριστικής αλυσίδας» και αναβάθμιση της τριμερούς συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης τοπικής αυτοδιοίκησης και επιχειρήσεων και εργαζομένων.

2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικής εικόνας και της θέσης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στις διεθνείς αγορές.
3. Πλήρης τουριστική επιτυχία των μεγαλύτερων τουριστικών γεγονότων.
4. Αναβάθμιση και διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς.
5. Ανάπτυξη και βελτίωση του συνόλου των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που απαρτίζουν την «τουριστική αλυσίδα»
6. Ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας
7. Ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος μέσω του πολιτιστικού μας αποθέματος.
8. Διεύρυνση της τουριστικής περιόδου των ανεπτυγμένων κυρίως περιοχών.

Για να γίνει ο τουρισμός περισσότερο ανταγωνιστικός θα πρέπει το ελληνικό τουριστικό προϊόν να κερδίζει όλο και μεγαλύτερο έδαφος από τη διεθνή τουριστική αγορά μέσω δράσεων και ενισχύσεων, να αναβαθμίζεται η ποιότητα της προσφοράς του τουρισμού, να εμπλουτίζεται και να διαφοροποιείται σε σχέση με τα ανταγωνιστικά προϊόντα, να ενσωματώνει ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών, και να εκσυγχρονίζει τις δομές της δημόσιας διοίκησης καθώς και τους μηχανισμούς άσκησης της τουριστικής πολιτικής¹¹.

¹¹ Βαλιάντζα, Ε., Ο., 2003, «Τουρισμός και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας», Υπουργείο Ανάπτυξης

Κεφάλαιο 4

4.1. Εναλλακτικός τουρισμός

Την σημερινή εποχή υποστηρίζεται ότι ο τουριστικός τομέας μπορεί να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο μόνο αν υιοθετηθούν οι διάφορες μορφές του εναλλακτικού τουρισμού.

Ο μαζικός τουρισμός μέχρι σήμερα κατάφερε να επιβιώσει και να συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ωστόσο οι νέες μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως είναι ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός κ.α. αποτελούν το μέλλον της τουριστικής αγοράς.

Οι κατηγορίες του εναλλακτικού τουρισμού είναι οι εξής:

1. *Φυσιολατρικός - οικολογικός τουρισμός*: Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της μορφής του τουρισμού είναι οι σπάνιοι βιότοποι και υδροβιότοποι, πανίδα και χλωρίδα και άλλα φυσικά αξιοθέατα και μνημεία. Ο οικοτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί μέσω 2 ενεργειών δηλαδή μέσω της εξερεύνησης πανίδας και χλωρίδας ή μέσα από ταξίδια και εκδρομές περιπέτειας. Στόχοι του είναι η ανάδειξη και η αξιοποίηση τους σε επιστημονική βάση, με απώτερο σκοπό την διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας. Ο οικολογικός τουρισμός, στρέφεται αποκλειστικά και μόνο σε άτομα που λατρεύουν το περιβάλλον, την φύση και την παράδοση των τόπων. Επίσης μπορεί αν σχετίζεται και με ομάδες επιστημόνων που αναζητούν τον εμπλουτισμό των εμπειριών και των γνώσεων τους. Η τουριστική ανάπτυξη και σχεδιασμός των οικοτουριστικών περιοχών είναι αναγκαία ώστε να προσελκυστούν οι ομάδες ατόμων.

2. *Αγροτουρισμός*: Σχετίζεται με δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού. Αναφέρεται σε κατηγορίες τουριστικών δραστηριοτήτων που εντάσσονται οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά στον αγροτικό χώρο και στην αγροτική ζωή. Αυτή η μορφή του τουρισμού συνδυάζει την παροχή καταλύματος με μικρές μονάδες παραγωγής ειδών λαϊκής τέχνης, οικοτεχνίας, χειροτεχνίας, μονάδων άθλησης και σπόρ. Σύμφωνα με τη διεθνή επιστημονική θεωρία και πρακτική, η προσφορά διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: α) είναι προσανατολισμένη στους πόρους της περιοχής, δηλαδή βασίζεται στη γεωγραφική κατανομή και στις ιδιότητες των πόρων της περιοχής, και β) είναι προσανατολισμένη στον καταναλωτή-χρήστη, δηλαδή η σχετική υποδομή δημιουργείται και κατανέμεται στο χώρο σε άμεση συνάρτηση με τη ζήτηση και τις ανάγκες του επισκέπτη, όπως αυτές διαμορφώνονται στα πλαίσια λειτουργίας του αστικού χώρου.
3. *Συνεδριακός και εκθεσιακός τουρισμός*. Η μορφή αυτή του τουρισμού περιλαμβάνει την οργάνωση συνεδρίων και διεθνών εκθέσεων σε περιοχές που προσφέρουν και άλλες δυνατότητες. Στην Ελλάδα αν και οι δυνατότητες που διατίθενται για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι πολύ μεγάλες, παρόλαυτα βρίσκεται στην τελευταία θέση στη διεθνή συνεδριακή πίτα από την άποψη του αριθμού συνεδρίων που φιλοξενεί ετήσια. Η εμπειρία έχει δείξει ότι όσες ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις επένδυσαν σε μεγάλα και σύγχρονα συνεδριακά κέντρα διαπίστωσαν ότι ο τζίρος των συνεδριακών πελατών τους ήταν διπλάσιος από αυτόν των υπολοίπων πηγών εσόδων και ότι παρά τη διεθνή ύφεση η ζήτηση για συνεδριακό τουρισμό αυξάνεται σε αντίθεση με το γενικό τουρισμό που μειώνεται.

4. *Αθλητικός τουρισμός.* Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να συνδυαστεί με αθλητικά γεγονότα, προπονήσεις ή και ατομικό αθλητισμό όπως ιστιοπλοΐα, ποδηλασία κ.α. Στην Ελλάδα η μορφή αυτή τουρισμού έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Η πλειάδα των αθλητικών εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του αθλητικού τουρισμού καθώς οι ξένοι αθλητές και τα αθλητικά σωματεία θα μπορούν να προετοιμάζονται για μεγάλα αθλητικά γεγονότα στη χώρα μας.
5. *Θρησκευτικός τουρισμός.* Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει εκκλησίες, μοναστήρια, πανηγύρεις. Ο θρησκευτικός τουρισμός στην χώρα μας βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης. Ωστόσο η Ελλάδα είναι ίσως μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο που έχει τόσα πολλά μοναστήρια και εκκλησίες και μπορεί με ευκολία να αναπτύξει τη μορφή αυτή του τουρισμού. Τα ελληνικά μοναστήρια αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής, χτισμένα από το 10ο αιώνα. Συνδυάζουν την ελληνική ορθόδοξη παράδοση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής στον ελληνικό χώρο.
6. *Πολιτιστικός τουρισμός.* Η Ελλάδα έχει μια πολύ μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά που αν την εκμεταλλευθεί κατάλληλα θα προσελκύσει ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης. Αυτή η κληρονομιά έχει να κάνει με παραδοσιακούς οικισμούς και ιστορικά κέντρα των πόλεων τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και φυσιογνωμίας της χώρας μας.
7. *Οικοτουρισμός.* Αυτή η κατηγορία συνδυάζει την τοπική οικονομική ανάπτυξη, διαφυλάσσει την ποιότητα του

περιβάλλοντος και την ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και της ιστορίας μιας περιοχής¹².

4.2. Έννοια αγροτουρισμού

Ο όρος αγροτουρισμός που φαίνεται να έχει επικρατήσει τα τελευταία χρόνια προέρχεται από τον όρο “Agrotourism”. Όροι όπως «αγροτικός τουρισμός» ή «τουρισμός του αγροτικού χώρου» που χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς δεν κατάφεραν να κερδίσουν την απήχηση των ερευνητών.

Ο αγροτουρισμός είναι μια αναπτυξιακή διαδικασία, μια μορφή αγροτουρισμού που δεν επεμβαίνει και δεν αλλοιώνει το περιβάλλον και αυτό διότι αποσκοπεί στο να φέρει σε επαφή τον τουρίστα με την φύση προκειμένου να γίνουν γνωστές οι χαρές αυτής και έτσι να περιοριστεί η λανθασμένη χρήση του περιβάλλοντος. Ο αγροτουρισμός φέρνει τον κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της επαρχίας, της αγροτικής ζωής και του δίνει την δυνατότητα να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες. Ο αγροτουρισμός δεν χρησιμοποιεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, εμπορικά κέντρα και ότι είναι άμεσα συνδεδεμένο με τα μεγάλα τουριστικά ρεύματα, τα οποία δεν έχουν ως στόχο την επαφή με τον ντόπιο πληθυσμό την κουλτούρα και τα ήθη των κατοίκων όπως έχει ο αγροτουρισμός.

Ο αγροτουρισμός είναι να αναπτυξιακή μορφή τουρισμού που μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευημερία. Επιτρέπει την συνέχιση της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων, διατηρεί την αναβίωση των τεχνών, γίνεται κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών και δίνει προοπτικές στους νέους της περιφέρειας.

¹² Παπατζάνης, Γ., 2005, «Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Ρέθυμνο Κρήτης

Στην περίπτωση του αγροτουρισμού ο τουρίστας είναι απλά επισκέπτης και θαυμαστής του τόπου. Ο αγροτουρίστας έρχεται σε επαφή με την φύση, με την καλλιέργεια της γης, μαθαίνει να παρατηρεί τα ζώα και τα πουλιά κ.α.

Ο αγροτουρισμός αποσκοπεί στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Παράλληλα επιτρέπει την συνέχεια της παραγωγής προϊόντων που μπορεί να έχουν εκλείψει όπως παραδοσιακά προϊόντα (υφαντά κεντήματα) και διατηρεί τέχνες που υπό άλλες συνθήκες θα είχαν πεθάνει.

Τα προγράμματα αγροτουρισμού παρέχουν ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια, εστιατόρια οικογενειακής μορφής με τοπική παραδοσιακή κουζίνα, χώρους άθλησης και αναψυχής σε περιοχές με φυσικές ομορφιές.

Οι αγρότες και οι αγρότισσες που ασχολούνται με τον αγροτουρισμό είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν εκπαιδευτικά προγράμματα ανάλογα με την απασχόληση τους προκειμένου να έχουν ικανοποιητική επαγγελματική κατάρτιση και να παρέχουν στους επισκέπτες ποιοτικές και άμεσες υπηρεσίες¹³.

4.2.1. Λόγοι ανάπτυξης αγροτουρισμού

Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως αναφέραμε είναι πολύ σημαντική αφού μπορεί να ενισχύσει την τουριστική κίνηση στην χώρα.

¹³ Τσιγκλέρη, Ι., 2001, «Η έννοια του αγροτουρισμού και η υπάρχουσα κατάσταση», Ιστοσελίδες Εβδομαδιαίο περιοδικό

Ο αγροτουρισμός αξίζει να αναπτυχθεί αφού μέσω αυτού μπορεί να επιδιωχθεί:

- 1) Η ανάδειξη και η προστασία του πλούτου, της αυθεντικότητας των περιοχών, και η παροχή της δυνατότητας στους επισκέπτες να θαυμάσουν τις φυσικές περιοχές και την πλούσια πολιτιστική μας ιστορία,
- 2) Η ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών ειδικών ομάδων ή κατηγοριών επισκεπτών
- 3) Η ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων των αγροτικών και ορεινών περιοχών μέσα από επιχειρήσεις αγροτουρισμού.
- 4) Η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της χώρας μας ή η μερική τουριστική ανάπτυξη περιοχών με περιορισμένα περιβαλλοντικά και κοινωνικά όρια χωρητικότητας.
- 5) Η διατήρηση της δομής και του μεγέθους του τοπικού πληθυσμού μέσω της αύξησης του εισοδήματος τους και της βελτίωσης του επιπέδου ζωής τους.
- 6) Η συμμετοχή του ντόπιου πληθυσμού στις ενέργειες και αποφάσεις που αφορούν το μέλλον των περιφερειών της χώρας.
- 7) Η καταπολέμηση της ανεργίας στις ιδιαίτερα προβληματικές περιοχές και η προαγωγή την ενσωμάτωση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, όπως οι γυναίκες
- 8) Η ανάδειξη, η αξιοποίηση και η διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης
- 9) Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ευαισθητοποίησης των επισκεπτών μέσα από τις επισκέψεις σε τοπία εξαιρετικής οικολογικής, αισθητικής, αρχιτεκτονικής και ιστορικής αξίας
- 10) Η αύξηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων της χώρας μέσω του εισαγόμενου τουρισμού
- 11) Η μείωση της εκροής συναλλάγματος, μέσα από τη συγκράτηση των ημεδαπών τουριστών.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η επίτευξη των παραπάνω στόχων μπορεί να προδιαγράψει ευοίωνες προοπτικές για τον αγροτουρισμό στη χώρα μας και να εγγυηθεί την επιτυχία της ανάπτυξής του.

Ο αγροτουρισμός αναμένεται τα απόμενα χρόνια να αποτελέσει ένα κορυφαίο εθνικό προϊόν. Ο ισχυρισμός αυτός μπορεί να ισχύσει αν λάβουμε υπόψη ότι η εξέλιξη του αγροτουρισμού είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της τουριστικής οικονομίας¹⁴

4.3. Προβλήματα μαζικού τουρισμού

Το ιδιαίτερα ελκυστικό φυσικό περιβάλλον της Ελλάδος σε συνδυασμό με το μοναδικό τοπίο του ελληνικού χώρου, έχει καταστήσει την Ελλάδα έναν ισχυρό πόλο έλξης για τον τουρισμό.

Ο τουρισμός την σημερινή εποχή συμμετέχει με 6% στο ΑΕΠ της χώρας βοηθώντας ταυτόχρονα στην απασχόληση και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Ωστόσο, ενώ ο αριθμός των αφίξεων των ξένων τουριστών, που την σημερινή εποχή κυμαίνεται γύρω στα 12 εκατομμύρια αφίξεις ετησίως, παρουσιάζει μια ανοδική τάση, τα έσοδα από την τουριστική δραστηριότητα συνεχίζουν να μειώνονται ως αποτέλεσμα του έντονα αναπτυσσόμενου μαζικού τουρισμού.

Ο μαζικός τουρισμός έχει παράλληλα και σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον με αποτέλεσμα αυτή η μορφή τουρισμού να

¹⁴ Καραμέρης, Α., 2004, «Προϋποθέσεις και προοπτικές ανάπτυξης του οικοτουρισμού», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

υποβιβάζει συνεχόμενα την τουριστική ανάπτυξη και περιβαλλοντική προαγωγή.

Οι πλέον ευαίσθητες στην τουριστική πίεση περιοχές είναι οι παράκτιες στις οποίες συγκεντρώνεται και ο κύριος όγκος των τουριστών, αλλά και μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού.

Επίσης, ο παράκτιος χώρος έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από πλευράς των φυσικών οικοσυστημάτων εξαιτίας της συνύπαρξης και αλληλεπίδρασης τριών στοιχείων της φύσης:

- της θάλασσας,
- της ξηράς
- του αέρα.

Οι πλέον ορατές συνέπειες της υποβάθμισης του περιβάλλοντος είναι η πληθώρα οδικών αρτηριών κατά μήκος των ακτών που οδηγούν στους τουριστικούς προορισμούς και ο συνωστισμός στις παραλίες.

Η τουριστική βιομηχανία είναι, επίσης, παραγωγός μεγάλων ποσοτήτων στερεών αποβλήτων τα οποία οι τοπικές αρχές αδυνατούν, να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Ο καθαρισμός των ακτών με τη χρήση ειδικών μηχανημάτων έχει γίνει κοινή πρακτική, παρότι οι μέθοδοι αυτές ενδέχεται να προκαλούν διάβρωση στις παραλίες.

Επίσης, η επεξεργασία των λυμάτων, η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, οι ιατρικές και άλλες υπηρεσίες, παρουσιάζονται συχνά ανεπαρκείς κατά τις περιόδους αιχμής.

Είναι πλέον γενικώς αποδεκτό ότι ο μαζικός τουρισμός την σημερινή εποχή αποτελεί απειλή για την προστασία του

περιβάλλοντος και για αυτόν τον λόγο επιδιώκεται μια στροφή προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Ωστόσο για να επιτευχθεί αυτή η στροφή απαιτείται και σημαντική χρηματοδότηση από το κράτος για την δημιουργία των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη αυτών των μορφών τουρισμού. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις η έλλειψη προγραμματισμού, οργάνωσης και χρηματοδότησης θέτουν φραγμούς στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Οι πλέον διαδεδομένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός που σαν στόχο έχουν την προώθηση του τουρισμού σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο 5

5.1. Τουρισμός και δάνεια

Ο τραπεζικός τομέας ανέκαθεν θεωρούνταν ως αρωγός σε κάθε σοβαρή επιχειρηματική προσπάθεια αναδιοργάνωσης και εξυγίανσης του τουρισμού, παρέχοντας χρηματοδότηση σε ανταγωνιστικό κόστος και διευκολύνοντας την πρόσβαση σε όλα τα σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία της αγοράς.

Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η Εθνική Τράπεζα η οποία παρακολουθεί τις τουριστικές μονάδες πολυτελείας καθώς και τα ξενοδοχεία Α' κατηγορίας. Επίσης η τράπεζα χρηματοδοτεί και άλλες μορφές επενδύσεων, εκτός των ξενοδοχειακών μονάδων όπως για παράδειγμα βοηθά στην επέκταση των ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων στο Λαύριο.

Οι τράπεζες όπως θα δούμε διακρίνουν τις χορηγήσεις τους σε μακροπρόθεσμες και σε βραχυπρόθεσμες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις μακροπρόθεσμες καθότι αυτές έχουν σχέση με την επιδιόρθωση ή την κατασκευή κτιρίων, ενώ αντίθετα οι βραχυπρόθεσμες χρησιμεύουν για κάποιες έκτατες ανάγκες των επιχειρήσεων.

Περίοδος 1991-1999

Η περίοδος αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως η περίοδος της απόλυτης κάμψης για της χορηγήσεις, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Η εννιαετία αυτή ξεκινά με μια μικρή κάμψη το 1991 και τελειώνει με μια ακόμα μεγαλύτερη, αφού όλα αυτά τα χρόνια η επιτάχυνση των χορηγήσεων είχε μια καθοδική πορεία και κινιόταν με έναν αρκετά επιβραδυνόμενο ρυθμό.

Το 1991 οι τραπεζικές χορηγήσεις προς το εμπόριο ακολούθησαν την πορεία του προηγούμενου έτους. Υπήρξε μια μικρή επιβράδυνση η οποία ήταν ανάλογη και στις μακροπρόθεσμες χορηγήσεις, ενώ στις βραχυπρόθεσμες υπήρξε μια μικρή επιτάχυνση.

Η κάμψη αυτή συνεχίστηκε και για το 1993 και ήταν της τάξεως του 32%. Η κάμψη αυτή οφειλόταν σε αντίθεση με το προηγούμενο έτος στην χαμηλή ζήτηση για βραχυπρόθεσμα δάνεια.

Σημαντική ανάκαμψη παρατηρείται το 1995 όπου οι συνολικές χορηγήσεις προς τον τουρισμό αυξήθηκαν κατά 14%. Το γεγονός αυτό οφειλόταν στην μεγάλη αύξηση των βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων¹⁵.

Ωστόσο η άνοδος του 1995 δεν συνεχίζεται αφού παρατηρείται μια επιβράδυνση στα τουριστικά δάνεια. Η επιβράδυνση αυτή οφειλόταν στην χαμηλή ζήτηση που υπήρχε από τις τουριστικές επιχειρήσεις για βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις.

Το 1998 οι τουριστικές επιχειρήσεις φαίνεται να αρχίζουν να επιταχύνονται. Τα ποσά που χορηγούνταν αυξάνονταν συνεχώς λόγω της μεγάλης ανόδου των βραχυπρόθεσμων χορηγήσεων. Η επιτάχυνση αυτή συνεχίζεται και το 1999 αφού οι χορηγήσεις προς τον τουρισμό είχαν πάρει ανοδική πορεία.

Περίοδος 2000-2001

Την διετία αυτή και περισσότερο το 2001 οι τραπεζικές χορηγήσεις προς τις τουριστικές επιχειρήσεις αυξάνονται σημαντικά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

¹⁵ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 2000

Σε αυτό βοήθησε σημαντικά η άρση των περιοριστικών μέτρων από την Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και η μείωση των επιτοκίων των χορηγήσεων κατά περίπου 2 ποσοστιαίες μονάδες.

Το 2000 ξεκίνησε αρκετά καλά. Η ζήτηση από τις τουριστικές επιχειρήσεις για τραπεζικά δάνεια ήταν μεγάλη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το πρώτο εξάμηνο του έτους ο ρυθμός αύξησης των τραπεζικών χορηγήσεων να είναι επιταχυνόμενος και να φτάσει το 8,8%.

Τους επόμενους μήνες υπήρξε μια στασιμότητα στη ζήτηση των δανείων και έτσι υπήρξε άλλοτε μείωση και άλλοτε αύξηση στις χρηματοδοτήσεις των τραπεζών.

Αυτό συνέβαλε στο να επιταχυνθεί ακόμα περισσότερο ο ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων. Υπήρξε όμως και μια επιτάχυνση για τις τουριστικές χορηγήσεις σχεδόν διπλάσια.

Η επιτάχυνση αυτή συνεχίστηκε και για το 2001. Η ζήτηση για τουριστικά δάνεια παρέμεινε υψηλή και σταθερή. Οι τραπεζικές χορηγήσεις είχαν φτάσει τα 2,1 δισεκατομμύρια ευρώ και τους επόμενους μήνες υπήρξε μια μικρή μείωση για να φτάσουν στο τέλος του έτους τα 2,2 δισεκατομμύρια ευρώ¹⁶.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η συνολική χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα και προς τον τουρισμό κατά την διετία 2000-2001.

¹⁶ Μηνιαία στατιστικά Δελτία της Τράπεζας της Ελλάδος, 2002

Περίοδος		Τουρισμός
2000 (Τα ποσά αναφέρονται σε δραχμές)	Ιανουάριος	556,5
	Φεβρουάριος	567,1
	Μάρτιος	573,1
	Απρίλιος	589,6
	Μάιος	592,7
	Ιούνιος	600,6
	Ιούλιος	594,8
	Αύγουστος	599,1
	Σεπτέμβριος	601,1
	Οκτώβριος	606,7
	Νοέμβριος	597,6
	Δεκέμβριος	618,2
2001 (Τα ποσά αναφέρονται σε ευρώ)	Ιανουάριος	1,9
	Φεβρουάριος	1,9
	Μάρτιος	1,9
	Απρίλιος	2,0
	Μάιος	2,0
	Ιούνιος	2,1
	Ιούλιος	2,1
	Αύγουστος	2,0
	Σεπτέμβριος	2,0
	Οκτώβριος	2,0
	Νοέμβριος	2,0
	Δεκέμβριος	2,2

Πηγή: Μηνιαία στατιστικά Δελτία της Τράπεζας της Ελλάδος, 2002

5.2.Είδη δανείων

Την σημερινή εποχή έχουν αναπτυχθεί σημαντικοί χρηματοδοτικοί μηχανισμοί οι οποίοι ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων επιχειρήσεων και έχουν καταφέρει να προσελκύσουν όλο και περισσότερους πελάτες.

Οι υπάρχουσες ή νέες τουριστικές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια έχοντας κατανοήσει τον έντονο ανταγωνισμό που υπάρχει και καταφεύγουν όλο και πιο πολύ στο τραπεζικό σύστημα για να βρουν χρηματοδότηση.

Οι τράπεζες προσφέρουν δύο μεγάλες κατηγορίες δανείων προς τις επιχειρήσεις. Αυτές οι κατηγορίες είναι τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης και η μακροπρόθεσμη δανειοδότηση.

Τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης σαν στόχο έχουν την βελτίωση της ρευστότητας της επιχείρησης στην προκειμένη περίπτωση μιας τουριστικής επιχείρησης και είναι από τη φύση τους μικρής διάρκειας. Τα δάνεια αυτά χρησιμοποιούνται κυρίως για αγορές εμπορευμάτων και για πληρωμές τρεχόντων εξόδων.

Τα τελευταία χρόνια οι ελληνικές τράπεζες έχουν αναπτύξει καινούργια ευέλικτα προϊόντα στον τομέα των κεφαλαίων κίνησης όπως λογαριασμοί με υπερ-ανάληψη και δάνεια με περίοδο χάριτος κατά τους μη παραγωγικούς για την επιχείρηση μήνες, δηλαδή για την χειμερινή περίοδο που ο τουρισμός βρίσκεται σε πτώση.

Τα μακροπρόθεσμα δάνεια καλύπτουν την ανάγκη απόκτησης επαγγελματικής στέγης για την επιχείρηση, και τα δάνεια επαγγελματικού εξοπλισμού, τα οποία καλύπτουν τις ανάγκες εξοπλισμού όπως μηχανήματα και μέσα μεταφοράς της

επιχείρησης. Το επιτόκιο αποπληρωμής του μακροπρόθεσμου δανείου είναι στις περισσότερες περιπτώσεις χαμηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο αποπληρωμής του δανείου κεφαλαίου κίνησης εξαιτίας της μεγαλύτερης διάρκειας αποπληρωμής του.

Η τουριστική επιχείρησης προτού προβεί σε χρηματοδότηση από την τράπεζα θα πρέπει να εξετάσει όλες τις προϋποθέσεις του δανείου, προκειμένου να αποφύγει μελλοντικά προβλήματα αποπληρωμής .

Δύο πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά των τραπεζικών δανείων που πρέπει να τονιστούν είναι:

1. Οι τράπεζες, παρά το ότι έχουν κάνει σημαντικά βήματα προόδου και εκσυγχρονισμού τα τελευταία χρόνια, εξακολουθούν να υποστηρίζουν την λογική των εμπράγματων ασφαλειών, γεγονός που φανερώνει ότι παρέχουν δανεισμό μόνο σε όσους παρέχουν εγγυήσεις, δηλαδή μόνο όταν υπάρχει κάποιο περιουσιακό στοιχείο το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως εξασφάλιση για την αποπληρωμή του δανείου σε περίπτωση που δεν μπορεί να ανταποκριθεί το άτομο στις υποχρεώσεις του.

Για έναν επιχειρηματία που ξεκινά μία επιχειρηματική προσπάθεια αυτό σημαίνει ότι για να πάρει τραπεζικό δάνειο θα πρέπει να βάλει ως εγγύηση ένα μέρος ή και ολόκληρη την προσωπική του περιουσία ή την περιουσία κάποιου τρίτου ο οποίος θα λειτουργήσει ως εγγυητής.

2. Οι τράπεζες δεν δανείζουν σε όλους τους πελάτες τους με το ίδιο επιτόκιο, αλλά αυτό εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του δανειοδοτούμενου.

Αυτό σημαίνει ότι σε μία επιχείρηση με την οποία συνεργάζονται η τράπεζα καιρό το επιτόκιο για κεφάλαιο κίνησης μπορεί να είναι γύρω στο 6-7%, ενώ αντίθετα σε μία υπό ίδρυση επιχείρηση το επιτόκιο μπορεί να προσ αυξηθεί ως και 4%, δηλαδή να φτάσει στο μεγαλύτερο επιτρεπτό περιθώριο από τον νόμο.

Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η πρόσβαση των νέων επιχειρήσεων στον τραπεζικό δανεισμό είναι γενικά περιορισμένη. Οι τράπεζες επιδιώκουν να ικανοποιούν τις ανάγκες των πελατών τους προκειμένου να αυξήσουν την κερδοφορία τους.

Μια άλλη διάκριση των δανείων που μπορεί να γίνει σχετίζεται με τον λόγο ανάληψης του δανείου. Οι κατηγορίες αυτής της διάκρισης είναι:

- **Δάνεια για κεφάλαιο κίνησης:** Με τα νέα αλλά και με τα υπάρχοντα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα τα πιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν ολοκληρωμένες λύσεις για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας των επιχειρήσεων. Τέτοια προϊόντα είναι τα ανοιχτά ή ανακυκλούμενα δάνεια αλλά και οι παραδοσιακοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί, που παρέχουν δυνατότητα χρηματοδότησης στις επιχειρήσεις. Στα ανοιχτά δάνεια οι τράπεζες δίνουν ένα όριο πίστωσης στον πελάτη τους με το οποίο μπορεί να δανείζεται. Ο δανειολήπτης μπορεί αν θέλει να εξοφλήσει μέρος ή ένα σύνολο της οφειλής του, ενώ μπορεί να ξαναδανειστεί όταν έχει ανάγκη ως το όριο που του έχει χορηγηθεί. Με άλλα λόγια δεν απαιτείται να επιστρέφει σε συγκεκριμένο διάστημα το κεφάλαιο που χρησιμοποίησε. Επίσης οι τράπεζες έχουν ορίσει και προγράμματα τα οποία προσαρμόζονται στις ανάγκες εποχικών επιχειρήσεων, όπως

είναι οι μικρές τουριστικές και ξενοδοχειακές μονάδες, και τα καταστήματα εστίασης σε τουριστικές περιοχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι τόκοι καταβάλλονται τις περιόδους που οι επιχειρήσεις αυτές έχουν έσοδα. Όσον αφορά τα ποσοστά χρηματοδότησης, υπάρχουν τράπεζες που χρηματοδοτούν για κεφάλαιο κίνησης ποσοστό ως και το 100% του τζίρου της επιχείρησης και άλλες με ποσοστό μικρότερο του 50% του τζίρου

- **Δάνεια για επαγγελματική στέγη.** Τα δάνεια επαγγελματικής στέγης μοιάζουν με τα στεγαστικά δάνεια τα οποία χρησιμοποιούνται για την απόκτηση κατοικίας. Το ποσοστό χρηματοδότησης μπορεί να φτάσει ως και το 100% της αξίας του ακινήτου ή των εργασιών ανέγερσης και ανακαίνισης και η διάρκειά τους κυμαίνεται από 3 ως 30 χρόνια. Τα επιτόκια διαμορφώνονται από 5,50% ως 9,50%, ανάλογα με την τράπεζα και τον πελάτη. Στους νέους επιχειρηματίες παρέχεται περίοδος χάριτος ως και δύο χρόνια, διάστημα κατά το οποίο πληρώνουν μόνο τόκους ή περιορισμένες δόσεις. Τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνουν οι τράπεζες τα προϊόντα αυτά δεν ξεπερνούν συνήθως το 1%.
- **Δάνεια για αγορά πάγιου εξοπλισμού.** Τα δάνεια της κατηγορίας αυτής χορηγούνται για την αγορά πάγιου εξοπλισμού σε οποιαδήποτε μορφή, όπως για παράδειγμα μηχανήματα, αυτοκίνητα, έπιπλα κ.α. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για την ανανέωση της υπάρχουσας επιχείρησης όσο και για τον εξοπλισμό νέας. Η διάρκεια αποπληρωμής των δανείων αυτών μπορεί να φθάσει και τα 15 χρόνια, ενώ τα επιτόκιά τους κυμαίνονται από 6,25% - 10%, ανάλογα με το είδος του επιτοκίου δηλαδή αν είναι κυμαινόμενο ή σταθερό. Σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμόζεται το βασικό επιτόκιο το οποίο προσαυξάνεται με ένα περιθώριο ανάλογα με τον πελάτη και τις εξασφαλίσεις που παρέχει. Η τραπεζική χρηματοδότηση μπορεί να φθάσει

ως και το 100% της αξίας της επένδυσης, ενώ η εκταμίευση μπορεί να γίνεται είτε εφάπαξ είτε σταδιακά, ανάλογα με την εξέλιξη των αγορών και την προσκόμιση τιμολογίων του αγορασθέντος κάθε φορά εξοπλισμού¹⁷.

5.3. Δάνεια ανά είδος τουριστικής δραστηριότητας

Η ανάγκη για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού ώστε να παραμείνει ο σημαντικότερος κλάδος της οικονομίας είναι αναγκαία προϋπόθεση. Για να επιτευχθεί όμως αυτό όπως είδαμε θα πρέπει να χορηγηθούν δάνεια και κίνητρα προκειμένου μπορέσουν οι νέοι επιχειρηματίες και οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις να αναλάβουν δράση.

Στόχος της κοινωνίας θα πρέπει να είναι η επίτευξη ενός τουριστικού κλάδου πολυδιάστατου ο οποίος θα στρέφεται γύρω από τον πολιτισμό, την ποιότητα ζωής, το περιβάλλον και την ανάπτυξη της περιφέρειας.

Ο τουρισμός δεν είναι μόνο ήλιος, θάλασσα και ακτές, αλλά είναι και πολιτισμός, περιβάλλον, ποιότητα ζωής, είναι ανάπτυξη και μάλιστα δημοκρατική ανάπτυξη σε κάθε περιφέρεια.¹⁸

Η πρόοδος ή μη που διαγράφεται κάθε έτος στον τουρισμό αποτυπώνεται έντονα στις τουριστικές επιχειρήσεις και στο κέρδος που έχουν πραγματοποιήσει. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια μικρή κάμψη του τουριστικού τομέα όπως προκύπτει και από την εξέλιξη των αφίξεων και ταξιδιωτικών εισπράξεων.

¹⁷ ALBA, 2004, «Ο νέος οδηγός επιχειρηματιών»

¹⁸ Πεφάνης, Δ., 2003, «Ελκυστική αγορά με προοπτικές»

Οι εξελίξεις αυτές παρουσιάζονται και στα αποτελέσματα των 3.617 τουριστικών επιχειρήσεων αφού οι πωλήσεις τους σημείωσαν μικρή αύξηση, 2,5%, ενώ σημειώθηκε κάμψη των μικτών κερδών κατά 7,1%.

Συνεπώς, το περιθώριο του μικτού κέρδους περιορίστηκε σε 22,4%, ενώ σημαντική πτώση σημειώθηκε στο λειτουργικό αποτέλεσμα του τομέα. Από την άλλη πλευρά, συνεχίστηκε, η επενδυτική δραστηριότητα στον τουριστικό τομέα, η οποία είχε άμεση σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα δε μικά πάγια των εταιριών διευρύνθηκαν κατά 14,0%¹⁹.

Για να επιτευχθεί η ανάπτυξη του τουρισμού τα επόμενα χρόνια ακόμα περισσότερο και για να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες θα πρέπει να υπάρξει έντονη συνεργασία μεταξύ του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα, τους επιχειρηματίες, τις επιχειρήσεις στο χώρο του τουρισμού, αλλά επίσης και με τους εργαζόμενους οι οποίοι θα πρέπει να μπορούν να αξιοποιήσουν τη νέα τεχνολογία, τη γνώση, την καινοτομία, τις νέες διαδικασίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης.

Μέσω του πολύτιμου ανθρώπινου δυναμικού να ενισχυθεί η παραγωγή τουριστικού προϊόντος στην Ελλάδα

Για να γίνουν όμως όλα αυτά απαιτούνται κεφάλαια τα οποία θα πρέπει να χορηγήσει το κράτος ώστε μελλοντικά να έχει πολλά πλεονεκτήματα και οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό.

Ειδικότερα αυτό που θα πρέπει να γίνει είναι να ενισχυθεί ο τουρισμός και να χρηματοδοτηθούν οι τουριστικές δραστηριότητες.

¹⁹ ICAP, 2004

Οι χρηματοδοτήσεις που θα πρέπει να γίνουν είναι οι εξής:

- Παροχή χρημάτων για την κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων που θα προάγουν τον εναλλακτικό τουρισμό
- Χρηματοδότηση των ήδη υπαρχόντων τουριστικών καταλυμάτων ώστε να αναβαθμιστούν και να παρέχουν ικανοποίηση στον πελάτη
- Δημιουργία και προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω της αναβάθμισης αγροτικών και νησιωτικών περιοχών
- Χρηματοδότηση κατάλληλης υποδομής για την ενίσχυση των τουριστικών επιχειρήσεων
- Χρηματικά κίνητρα για τους νέους επιχειρηματίες ώστε να δημιουργήσουν τουριστικές επιχειρήσεις

Το Υπουργείο Ανάπτυξης έχει ξεκινήσει ένα Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» μέσω του οποίου χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις.

Σχετικά με τις τουριστικές επιχειρήσεις εγκρίθηκαν οι εξής χρηματοδοτήσεις:

1. Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής για την ανάπτυξη των θεματικών μορφών τουρισμού, όπως μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, υδροθεραπευτήρια, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα αθλητικού τουρισμού, κ.α..
2. Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης.
3. Προγράμματα διάσωσης και καθιέρωσης της ελληνικής κουζίνας (εθνικής, τοπικής, δημιουργικής).

4. Δράσεις ένταξης παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων, προϊόντων χειροτεχνίας και παραδοσιακών τεχνικών στο τουριστικό προϊόν της χώρας.
5. Προγράμματα εξοικείωσης των τουριστών με την ελληνική τέχνη, συμπεριλαμβανομένης της σύγχρονης λογοτεχνικής, εικαστικής παραγωγής.
6. Εκσυγχρονισμό ξενοδοχείων άνω της Γ' Τάξης με ελάχιστο συνολικό ύψος επένδυσης 25 εκατ. δρχ.
7. Εκσυγχρονισμό τουριστικών καταλυμάτων, δηλ. ξενοδοχεία, κάμπινγκ, ενοικιαζόμενα δωμάτια και επιπλωμένα διαμερίσματα χαμηλών τάξεων με ανώτατο ύψος επένδυσης 25 εκατ. δρχ.
8. Επιχειρηματικά Σχέδια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όλων των κλάδων του Τουριστικού Τομέα που θα περιλαμβάνουν συνδυασμένες οργανωτικές δράσεις.
9. Δίκτυα εθνικής εμβέλειας με στόχο τη διατήρηση της εθνικής κληρονομιάς η επιλογή των οποίων θα γίνεται μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος²⁰.

Ειδικότερα για:

α) Ξενοδοχεία και κάμπινγκς άνω της Γ' Τάξης

Έχει να κάνει με επενδύσεις σε πάγιες εγκαταστάσεις, εξοπλισμούς και με ελάχιστο ύψος επένδυσης 25 εκατ. δρχ.

Ενδεικτικά επιδιώκεται:

1. Αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων και του συμβατικού ενσωματωμένου κινητού εξοπλισμού
2. Επενδύσεις εξοικονόμησης ενέργειας
3. Επενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος

²⁰ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», Υπουργείο Ανάπτυξης

4. Επενδύσεις σχετικές με την ασφάλεια πελατών και προσωπικού
5. Εισαγωγή νέων τεχνολογιών.

β) Ξενοδοχεία, κάμπινγκ, χαμηλών τάξεων, ενοικιαζόμενα δωμάτια και επιπλωμένα διαμερίσματα

Επιχορηγούνται

1. Επενδύσεις που έχουν να κάνουν με αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο ύψος επένδυσης 25 εκατ. δρχ.
2. Για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, ο ποιοτικός τους εκσυγχρονισμός θα προωθηθεί με βάση τις νέες απαιτήσεις για την κατάταξή τους με το σύστημα των κλειδιών²¹.

5.4. Διαδικασία έγκρισης δανείων

Το αν μια τουριστική επιχείρηση θα καταφέρει να αναβαθμίσει τις εγκαταστάσεις της μέσω ενός δανείου έχει άμεση σχέση με πολλούς παράγοντες που εξαρτώνται από την τράπεζα και από τον ίδιο τον πελάτη.

Στην συνέχεια αναλύονται αυτοί οι παράγοντες

A. Παράγοντες που εξαρτώνται από την ίδια την τράπεζα:

Μια τράπεζα προκειμένου να χορηγήσει ένα δάνειο ελέγχει

²¹ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», Υπουργείο Ανάπτυξης

1. Τις εσωτερικές Οδηγίες της Τράπεζας και αν αυτές ανταποκρίνονται με τα κριτήρια του πελάτη
2. Τα συστήματα Έγκρισης Δανείων. Όσο πιο συγκεντρωτικό είναι το σύστημα "απόφασης" σε ένα αίτημα δανειοδότησης τόσο πιο μεγάλος χρόνος απαιτείται για την έγκριση ενός Δανείου
3. Την θέση της Τράπεζας απέναντι στον ανταγωνισμό, τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που έχει, το ύψος των επισφαλειών που εμφανίζει, το ποσοστό ληξιπρόθεσμων οφειλών, τα κέρδη, τις προβλέψεις και άλλα οικονομικά μεγέθη τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και σε περιφερειακό επίπεδο
4. Τις αντιλήψεις, την κρίση, την άποψη, την εμπειρία και την επιστημονική κατάρτιση του Προϊσταμένου Χορηγήσεων και γενικά των υπαλλήλων που εμπλέκονται με τις χορηγήσεις.

B. Παράγοντες που εξαρτώνται απο τον ίδιο τον πελάτη

Πολλές φορές τα κριτήρια που παρουσιάζει ο πελάτης είναι καθοριστικά για την χορήγηση δανείου. Τέτοια κριτήρια είναι

1. Το είδος της επιχείρησης, ο τζίρος και τα κέρδη. Όπως προαναφέραμε αν η εταιρία είναι μεγάλη και κερδοφόρα η τράπεζα δεν διστάζει να προβεί σε δανειοδότηση της αφού έχει εγγυήσεις.
2. Η φύση της επιχείρησης, το αντικείμενο της, ο ανταγωνισμός, η δυνατότητα προσαρμογής στο ταχύτατα μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, η αποδοτικότητα, ο βαθμός ευχαρίστησης των πελατών της, η εμφάνιση της επιχείρησης, την άποψη που έχουν οι ανταγωνιστές για την εταιρία. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν το οικονομικό περιβάλλον της εταιρίας και την δυνατότητα χρηματοδότησης της.

3. Η συνεργασία του επιχειρηματία με την Τράπεζα, αν δηλαδή υπήρχε στο παρελθόν, το όνομα της εταιρίας στην αγορά, το οικογενειακό περιβάλλον, η περιουσιακή του κατάσταση και η σταθερότητα στις απόψεις της εταιρίας
4. Οι παρεχόμενες εγγυήσεις, εάν προσφέρεται υποθήκη, οι ή συναλλαγματικές, μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια ,κ.λ.π.
5. Η ύπαρξη δυσμενών στοιχείων όπως σφραγισμένες επιταγές, γραμμάτια συναλλαγματικές, διαταγές πληρωμής
6. Ο λόγος του δανείου, αν δηλαδή θα χρησιμοποιηθεί για κατανάλωση, για προσωπικές ανάγκες, για παραγωγικές ή επενδυτικές δυνατότητες ή για επαγγελματικούς λόγους που θα παράγουν τελικά εισοδήματα τα οποία θα αποπληρώσουν και το δάνειο.

Η Τράπεζα όπως είναι λογικό έχει την δυνατότητα να μην χορηγήσει κάποιο δάνειο σε μια επιχείρηση αν αυτή δεν πληρεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις Η τράπεζα δεν μπορεί να ρισκάρει και προκειμένου να αποφύγει να χάσει τα χρήματα δεν χορηγεί το δάνειο. Το δάνειο λοιπόν δεν χορηγείται όταν:

1. Η Τράπεζα της Ελλάδος το απαγορεύει
2. Η εγκύκλιος της Τράπεζας δεν το επιτρέπει με βάση τα κριτήρια που θέτει

Ο πελάτης με την σειρά του θα πρέπει να έχει σημαντική ενημέρωση σε θέματα όπως είναι:

- Το τελικό επιτόκιο δηλαδή το επιτόκιο ύστερα από επιβαρύνσεις - προσαυξήσεις της Τράπεζας, μαζί με την εισφορά του Νόμου, δηλαδή το τελικό επιτόκιο με το οποίο θα υπολογιστούν οι δόσεις.
- Το πρόγραμμα αποπληρωμής για να κάνει σύγκριση των επιτοκίων διαφορετικών τραπεζών

- Εάν το επιτόκιο είναι σταθερό ή κυμαινόμενο
- Αν είναι δυνατή η αποπληρωμή του δανείου σε χρόνο προγενέστερο του προβλεπόμενου στο συμβόλαιο.
- Εάν υπάρχει η δυνατότητα μελλοντικής αποπληρωμής μέρος του οφειλόμενου κεφαλαίου και άρα μείωσης της δόσης
- Το επιτόκιο υπερημερίας.
- Το ύψος των εξόδων φακέλου²²

5.5. Κρατικές και Ευρωπαϊκές επιδοτήσεις

Βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας αποτελεί ο νόμος 2601/98. Εδώ και δύο περίπου χρόνια έχουν ξεκινήσει διαδικασίες ανανέωσης του νόμου αυτού οι οποίες κατέληξαν σε ένα νέο σχέδιο το οποίο ανακοινώθηκε τον Ιούλιο του 2003.

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε πληροφορίες τόσο για τον αναπτυξιακό νόμο 2601/98 όσο και για τα κύρια χρηματοδοτικά προγράμματα του Ελληνικού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα προγράμματα αυτά υλοποιούνται μέσω του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης καθώς και τα προγράμματα του Υπουργείου Ανάπτυξης, του ΟΑΕΔ, του ΕΟΜΜΕΧ και του ΕΟΤ.

Ο Νόμος 2601/98 αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας.

Ο νέος αυτός νόμος επιδιώκει την απλοποίηση των διαδικασιών, τον περιορισμό του χρόνου υλοποίησης των επενδύσεων και την ενεργοποίηση του τραπεζικού συστήματος.

²² ALBA, 2004, «Ο νέος οδηγός επιχειρηματιών»

Παράλληλα, αναμένονται σημαντικές αλλαγές στην παροχή κινήτρων, στο ύψος και την φύση των ενισχύσεων, καθώς και στον διαχωρισμό των κινήτρων για νέες και παλιές επιχειρήσεις.

Ωστόσο, μέχρι αυτήν την στιγμή δεν έχει ψηφιστεί ούτε τεθεί σε ισχύ ο νέος αναπτυξιακός νόμος.

Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο, τα επενδυτικά κίνητρα είναι από τα βασικά μέσα της διαρθρωτικής πολιτικής για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την αύξηση της απασχόλησης και την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη.

Στα υπάρχοντα επενδυτικά σχέδια παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων:

1. *Επιχορήγηση* που έχει να κάνει με την δωρεάν παροχή από το δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη της δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.
2. *Επιδότηση των τόκων* που έχουν άμεση σχέση με την κάλυψη από το δημόσιο ενός τμήματος καταβαλλόμενων τόκων των μεσομακροπρόθεσμων δανείων 4ετούς διάρκειας, που λαμβάνονται για την υλοποίηση της δαπάνης της επένδυσης.
3. *Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης* που σχετίζεται με την κάλυψη από το δημόσιο τμήματος των ήδη καταβληθέντων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης.
4. *Φορολογική απαλλαγή* ύψους μέχρι ενός ποσοστού επί της αξίας της επένδυσης και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση.

Παρέχονται επίσης ειδικά κίνητρα, πέραν των ανωτέρω, για σημαντικές τουριστικές επενδύσεις, ύψους άνω των 73.367.572 € με σημαντικές επιπτώσεις στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της

χώρας και στην απασχόληση με τη δημιουργία 300 τουλάχιστον νέων θέσεων μόνιμης απασχόλησης.

Τα είδη ενισχύσεων παρέχονται εναλλακτικά σε δύο “πακέτα” κινήτρων ως εξής:

α) Επιχορήγηση η επιδότηση τόκων ή επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης.

β) Φορολογική απαλλαγή και επιδότηση τόκων αν ληφθεί επενδυτικό δάνειο.

Για την εφαρμογή των ενισχύσεων του νέου νόμου οι φορείς της επενδυτικής δραστηριότητας, διακρίνονται σε νέους ή παλαιούς.

Νέοι φορείς θεωρούνται οι νέες εταιρείες ή ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και εκείνες που υποβάλλουν αίτηση υπαγωγής πριν παρέλθει πενταετία από τη σύστασή τους ή την έναρξη επιτηδεύματος για ατομικές επιχειρήσεις.

Παλαιοί φορείς είναι εκείνοι που υποβάλλουν αίτηση για εφαρμογή των ενισχύσεων του παρόντος, μετά την πάροδο πενταετίας από τη σύστασή τους.

Οι φορείς οι οποίοι είναι αποτέλεσμα συγχώνευσης ή απορρόφησης υπάρχουσών επιχειρήσεων, θεωρούνται ως παλαιοί εφόσον έστω και για μία από αυτές, έχει παρέλθει πενταετία από τη σύστασή τους.

Οι ενισχύσεις κεφαλαίου παρέχονται αποκλειστικά στους νέους φορείς οι οποίοι όμως έχουν τη δυνατότητα εναλλακτικής πρόσβασης και στο δεύτερο ‘πακέτο’ κινήτρων.

Οι φορολογικές απαλλαγές και η επιδότηση των τόκων απευθύνονται αποκλειστικά στους παλαιούς φορείς και εναλλακτικά στους νέους.

Στο νέο αυτό αναπτυξιακό νόμο υπάγονται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ένας από αυτούς είναι και ο τουρισμός στον οποίο περιλαμβάνονται εκτός των ξενοδοχειακών μονάδων και οι ειδικές τουριστικές υποδομές, όπως συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, τουρισμού υγείας, αθλητικού τουρισμού, αξιοποίηση ιαματικών πηγών και εκσυγχρονισμός μορφής σε ξενοδοχεία.

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου η Επικράτεια κατανέμεται σε τέσσερις περιοχές ως εξής:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α: Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β: Περιλαμβάνει την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Ν. Θεσ/νίκης, την επαρχία Τροιζηνίας του Ν. Αττικής, καθώς και τις περιφέρειες, τους νομούς στις λοιπές περιοχές

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ: Θεωρείται η ζώνη μέσου βαθμού ενίσχυσης και περιλαμβάνει περιοχές με έντονα προβλήματα απασχόλησης που ορίζονται ανά διετία με κοινή Υπουργική απόφαση και με κριτήρια την ανεργία τουλάχιστον κατά μία ποσοστιαία μονάδα ανώτερη του μέσου όρου χώρας κατά την τελευταία τετραετία και τη μείωση του ενεργού πληθυσμού σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ: Έχει να κάνει με τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, την Περιφέρεια Ηπείρου, τα νησιά της Ελληνικής Επικράτειας με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, τα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, τα Δωδεκάνησα (πλην της πόλης της Ρόδου) και την παραμεθόρια ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά οι περιοχές και οι επιδοτήσεις που τους χορηγούνται.

Νέες Επιχειρήσεις		Παλαιές επιχειρήσεις
Περιοχή Δ	Επιχορήγηση 40% Επιδότηση επιτοκίου 40% Νέες ξενοδοχειακές μονάδες 25%	Επιδότηση επιτοκίου 40% 100% της επένδυσης εκπίπτει από τα κέρδη 10ετίας
Περιοχή Γ	Επιχορήγηση 30% Επιδότηση επιτοκίου 30% Νέες ξενοδοχειακές μονάδες 15%	Επιδότηση επιτοκίου 30% 70% της επένδυσης εκπίπτει από τα κέρδη 10ετίας
Περιοχή Β	Επιχορήγηση 15% Επιδότηση επιτοκίου 15% Νέες ξενοδοχειακές μονάδες --	Επιδότηση επιτοκίου 15% 40% της επένδυσης εκπίπτει από τα κέρδη 10ετίας
Περιοχή Α	(Κίνητρα μόνο για ειδικές επενδύσεις) Επιχορήγηση 25%-40% Επιδότηση επιτοκίου 25%-40%	(Κίνητρα μόνο για ειδικές επενδύσεις) Επιδότηση επιτοκίου 25%-40% 60%-100% της επένδυσης εκπίπτει από τα κέρδη 10ετίας

Πηγή: ALBA, 2004, «Ο νέος οδηγός επιχειρηματιών»

Οι παραπάνω επιδοτήσεις εφαρμόζονται ενιαία και παρέχονται χωρίς κλιμάκωση σε όλες τις περιοχές της Επικράτειας και σε δραστηριότητες όπως:

- τουριστικές επενδύσεις
- εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων (δωρεάν επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και χρηματοδοτικής μίσθωσης σε ποσοστό 25% καθώς και φορολογικές απαλλαγές σε ποσοστό 60%).
- μετατροπή παραδοσιακών και διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες (δωρεάν επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και χρηματοδοτικής μίσθωσης σε ποσοστό 40% καθώς και φορολογικές απαλλαγές σε ποσοστό 100%).
- συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, λιμένων σκαφών αναψυχής, κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα τουρισμού υγείας και κέντρα αθλητικού τουρισμού
- αυτοτελή συνεδριακά κέντρα εκτός ξενοδοχείων και γήπεδα γκολφ (δωρεάν επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και χρηματοδοτικής μίσθωσης σε ποσοστό 40% καθώς και φορολογικές απαλλαγές σε ποσοστό 100%).
- επενδύσεις και προγράμματα χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού των κέντρων κοινής επιχειρηματικής δράσης και των εταιρειών διεθνούς εμπορίου.
- επενδύσεις εμπορικών επιχειρήσεων
- επενδύσεις υλοποίησης των ολοκληρωμένων πολυετών επιχειρηματικών σχεδίων.
- επενδύσεις τεχνικών εταιρειών (μόνο η ενίσχυση της επιχορήγησης σε ενιαίο ποσοστό 10%).
- επενδύσεις δημόσιας χρήσης σταθμών αυτοκινήτων

Μέσα από αυτόν τον νόμο ενισχύεται η διεθνής ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με μέτρα όπως:

- η προώθηση της κοινής επιχειρηματικής δράσης με τη διασύνδεση των ενεργειών δύο τουλάχιστον μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- η επιχορήγηση δαπανών από κοινές επενδύσεις τριών τουλάχιστον μικρομεσαίων επιχειρήσεων που στοχεύουν στη μείωση του κόστους παραγωγής και διάθεσης των παραγομένων προϊόντων.
- οι φορολογικές απαλλαγές για κοινές δράσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων για δαπάνες κατασκευής εγκαταστάσεων.

Στις περιπτώσεις που στο επενδυτικό ή επιχειρηματικό σχέδιο προβλέπεται και η χρήση δανείου τότε αυτό θα πρέπει:

- να είναι μεσο-μακροπρόθεσμο, τετραετούς τουλάχιστον διάρκειας
- να έχει τη μορφή τραπεζικού δανείου
- να λαμβάνεται για την πραγματοποίηση του επενδυτικού ή επιχειρηματικού σχεδίου όπως αυτό θα προκύπτει ρητά από τη σχετική δανειακή σύμβαση
- να έχει εγκριθεί από τη τράπεζα ή το χρηματοδοτικό οργανισμό κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης

Με τον νόμο αυτό διαπιστώνουμε ότι ο τουρισμός μπορεί εύκολα να επεκταθεί και να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο, αφού δίνονται στους ιδιώτες και στις υπάρχουσες τουριστικές επιχειρήσεις κίνητρα για να επενδύσουν και να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες²³.

²³ ALBA, 2004, «Ο νέος οδηγός επιχειρηματιών»

5.6. Σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε.

Στην παρούσα ενότητα καλούμαστε να αναλύσουμε την περίπτωση της Τουρκίας και της Ισπανίας σε σχέση με τον τουρισμό. Ειδικότερα αυτό που θα μελετήσουμε είναι η ανταγωνιστικότητα στον τουρισμό της Ελλάδας σε σχέση με την Τουρκία και την Ισπανία.

Η Ελλάδα αν και είχε κερδίσει την προσοχή όλων των Ευρωπαίων εξαιτίας των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν κατάφερε να προσελκύσει τόσο ικανοποιητικό αριθμό τουριστών όπως η Ισπανία.

Όλο και περισσότεροι τουρίστες από την Κεντρική Ευρώπη επιλέγουν την Ελλάδα και την Τουρκία προκαλώντας μεγάλα ποσοστά αύξησης του τουρισμού και στις δυο χώρες.

Η Ισπανία με την σειρά της έχει αρχίσει να αισθάνεται την ανάγκη επανένταξης της στην τουριστική αγορά, έχοντας ως βασικό ανταγωνιστή την Τουρκία η οποία συνεχίζει να έχει χαμηλότερες τιμές αλλά και καλά οργανωμένες τουριστικές δραστηριότητες.

Στην Ελλάδα επιδιώκεται τα τελευταία χρόνια η προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού και ενισχύονται οι διαθέσιμες χορηγίες για ιδιώτες, ώστε να κατασκευάσουν καταλύματα αγροτουρισμού σε αγροτικές περιοχές.

Παράλληλα οι τράπεζες παρέχουν χαμηλότοκα δάνεια για επέκταση και ανακαίνιση ξενοδοχείων, και υπάρχουν προσπάθειες για επίτευξη υψηλής απόδοσης στην αγορά προωθώντας την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων για την

ενίσχυση του αθλητικού τουρισμού. Ωστόσο, «αυτές οι προσπάθειες είναι πολύ πρόσφατες για να επηρεάσουν σημαντικά την αγορά πριν το 2006»²⁴.

Ισπανία

Η Ισπανία διαθέτει μια πολύ καλή τουριστική υποδομή και έρχεται δεύτερη στον κόσμο, μετά τη Γαλλία, σε αριθμό εισερχομένων επισκεπτών. Το 2003 ο αριθμός των ξένων τουριστών που επισκέφθηκαν την Ισπανία ήταν 52,2 εκατομμύρια παρουσιάζοντας μια μικρή αύξηση της τάξης του 0,2% σε σχέση με το 2002.

Τα συνολικά έσοδα από τον τουρισμό στην Ισπανία αυξήθηκαν κατά 3,2% με μείωση όμως των κερδών των επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα.

Οι κυριότερες χώρες προέλευσης στην Ισπανία είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 30,85%, η Γερμανία με ποσοστό 19,5%, η Γαλλία με ποσοστό 14,56% και η Ιταλία με ποσοστό 4,4%.

Οι προορισμοί των ξένων επισκεπτών στην Ισπανία είναι οι Κανάριοι Νήσοι, οι Βαλεαρίδες Νήσοι, η Καταλωνία, η Ανδαλουσία και η Βαλέντσια.²⁵

Οι ποσοστιαίες μεταβολές του τουριστικού τομέα παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί

²⁴ Καραντζαβέλου, Β., 2005, «Μπροστά από την Ελλάδα η Τουρκία στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων τουριστών», Travel Daily News

²⁵ Μανουσάκης, Φ., 2004, «Έκθεση για την ισπανική οικονομία & τις ελληνο-ισπανικές εμπορικές σχέσεις», Πρεσβεία της Ελλάδος

	2001	2002	2003
Ποσοστό αύξησης του τουρισμού	3,4%	3,3%	0,3%
Έσοδα από ξένους τουρίστες	36,6 δισ. €	35,5 δις Ευρώ	31 δισ. €

Πηγή: Μανουσάκης, Φ., 2004, «Έκθεση για την ισπανική οικονομία & τις ελληνο-ισπανικές εμπορικές σχέσεις», Πρεσβεία της Ελλάδος

Τουρκία

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη της Τουρκίας τα τελευταία 10 χρόνια είναι ο τουρισμός.

Τα μεγάλα έργα υποδομής που πραγματοποιήθηκαν στις μεταφορές και τις τηλεπικοινωνίες, έχουν δημιουργήσει μια σύγχρονη υποδομή, η οποία συμβάλλει στην ικανοποίηση των αυξημένων απαιτήσεων της τουριστικής ζήτησης.

Η σχετική πολιτική σταθερότητα στη δεκαετία του '80 στην Τουρκία και η αναπτυξιακή οικονομική πολιτική που τη συνόδευσε, βοήθησαν τον τουρκικό τουρισμό. Έμφαση δόθηκε στην αύξηση της τουριστικής προσφοράς, κυρίως στα καταλύματα.

Ωστόσο, η ανάπτυξη αυτή δεν ήταν ελεγχόμενη με αποτέλεσμα την συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε λίγες παραθαλάσσιες περιοχές και την σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Αν και τα προβλήματα αυτά έχουν αναγνωρισθεί από την τουρκική κυβέρνηση, είναι δύσκολο να αντιστραφούν οι αρνητικές συνέπειες της γρήγορης και ανεξέλεγκτης ανάπτυξης,

παρά την πρόθεση της κυβέρνησης για αειφορία και περιβαλλοντικά φιλική ανάπτυξη.

Η Τουρκία έχει μια πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά και ένας παραδοσιακός προορισμός για τους πρωτοπόρους περιηγητές. Η μεγάλη γεωγραφική της έκταση και τα 8.372 χλμ. ακτών, σε συνδυασμό με την ποικιλία του κλίματος έδωσαν την πρώτη ώθηση στον τουρισμό.

Ο τουρισμός στην Τουρκία είναι από τους σχετικά νέους τομείς της οικονομίας και για το λόγο αυτό η συμμετοχή του στο ΑΕΠ είναι σχετικά μικρή, έχοντα παρουσίαση ελάχιστη αύξηση από 2,8% το 1985 σε 3.0% το 1995.

Το γενικό επίπεδο τιμών στην Τουρκία είναι κατά πολύ χαμηλότερο από το ελληνικό. Αυτό σημαίνει χαμηλό λειτουργικό κόστος για τις επιχειρήσεις, άρα δυνατότητα προσφοράς χαμηλότερων τιμών από ότι τις τιμές και άρα μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα σε ότι αφορά την τιμή και πιθανότατα την σχέση ποιότητας - τιμής.

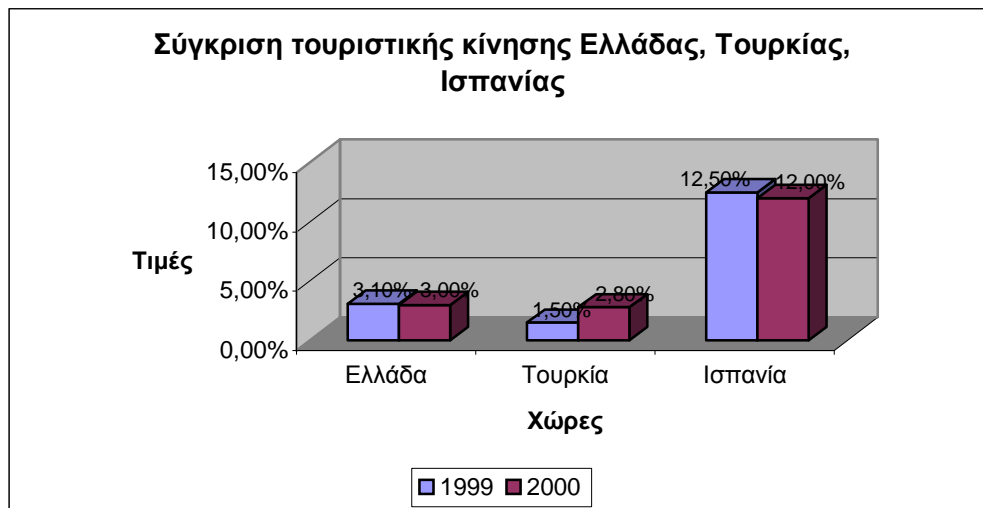
Τα μέτρα τα οποία υποστήριξαν αυτήν την πολιτική μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- επενδυτικά κίνητρα και φορολογικές ελαφρύνσεις προς ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα
- διευκολύνσεις εισροής ξένου κεφαλαίου & επαναπατρισμού κερδών
- μειωμένες τιμές πρώτων υλών
- μειωμένη φορολογία για εισαγόμενα υλικά και εξοπλισμό τουριστικών επιχειρήσεων
- επαγγελματική κατάρτιση

- διάθεση κρατικών εκτάσεων για τουριστική ανάπτυξη
- περιορισμοί στην απασχόληση αλλοδαπών από ξένες εταιρείες

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι αυτού του είδους η πολιτική βοήθησε σημαντικά την Τουρκία να επιτύχει σημαντική αύξηση τόσο στην ζήτηση όσο και προσφορά τουριστικών υπηρεσιών²⁶.

Εκτός βέβαια από τα επίπεδα στα οποία κυμαίνεται ο τουρισμός σε κάθε χώρα αξίζει να κάνουμε και μια σύγκριση των χωρών αυτών με την Ελλάδα. Η σύγκριση αυτή παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2002

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι η Ισπανία βρίσκεται σε καλύτερη θέση από την Τουρκία και την Ελλάδα έχοντας το μεγαλύτερο ποσοστό τουριστών.

Εκτιμάται ότι η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα θα αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου και λόγω της βελτίωσης των τουριστικών υποδομών, ωστόσο απαιτούνται ακόμα σημαντικές προσπάθειες για να φτάσει τα επίπεδα της Ισπανίας.

²⁶ Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 1998, «Έρευνα για την τουριστική ανάπτυξη της Τουρκίας», ΣΕΒΕ

Στην συνέχεια παρουσιάζονται τα έσοδα και οι αφίξεις που πραγματοποιήθηκαν για την περίοδο 1990 έως 2003 στην Ελλάδα, Ισπανία, Τουρκία.

Έτος	Ελλάδα		Ισπανία		Τουρκία	
	Αφίξεις	Έσοδα	Αφίξεις	Έσοδα	Αφίξεις	Έσοδα
1990	8.873	2.587	37.441	18.593	4.799	3.225
1991	8.036	2.567	38.539	19.004	5.158	2.654
1992	9.331	3.272	39.638	22.181	6.549	3.639
1993	9.413	3.335	40.085	19.425	5.904	3.959
1994	10.642	3.905	43.232	21.853	6.034	4.321
1995	10.130	4.136	34.920	25.388	7.083	4.957
1996	9.233	3.723	36.221	26.690	7.966	5.962
1997	10.070	5.151	39.553	26.651	9.040	8.088
1998	10.916	6.188	43.396	29.839	8.960	7.809
1999	12.164	8.782	46.776	32.497	6.893	5.203
2000	12.164	9.221	48.200	31.197	10.428	7.636
2001	13.096	9.456	50.000	31.567	10.768	8.045
2002	13.500	9.800	51.500	32.234	10.980	7.450
2003	13.805	10.345	52.200	32.540	11.230	7.890

Πηγή: ΕΟΤ/ΕΣΥΕ 2003

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι η Ελλάδα είναι ο μόνος τουριστικός προορισμός ο οποίος έχει τα λιγότερα έσοδα από την Ισπανία και περισσότερα έσοδα από την Τουρκία.

Ειδικότερα αυτό που διαπιστώνουμε είναι ότι από το 1990 έως το 2003 η Ελλάδα παρουσιάζει αυξητική πορεία σε ότι αφορά τον αριθμό των αφίξεων και τα έσοδα της, από την άλλη η Τουρκία παρουσιάζει συνεχείς διακυμάνσεις στα έσοδα της.

Τέλος η Ισπανία απέχει κατά πολύ από τις υπόλοιπες χώρες αφού παρουσιάζει σημαντικά έσοδα και ο αριθμός των αφίξεων της είναι πολύ μεγάλος.

Κεφάλαιο 6

6.1. Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη μελέτησε και εξέτασε την δυνατότητα δανειοδότησης και ανάπτυξης του τουριστικού τομέα. Ειδικότερα εξετάστηκε ο τουρισμός και η ιστορία αυτού καθώς επίσης και εναλλακτικές μορφές οι οποίες αναμένεται να αναπτυχθούν σε μεγάλο βαθμό στο μέλλον.

Έγινε μια λεπτομερής παρουσίαση του τουριστικού τομέα και αναπτύχθηκαν σημαντικές προοπτικές και προβλήματα του κλάδου.

Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια γνωρίζει όλο και μεγαλύτερη άνοδο λόγω της δημιουργίας υποδομών και της βελτίωσης των υπαρχόντων τουριστικών εγκαταστάσεων.

Ωστόσο για να είναι δυνατή αυτή η τουριστική αναβάθμιση απαιτούνται κεφάλαια. Οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε τραπεζικό δανεισμό ώστε να καλύψουν τις ανάγκες τους και να ανταποκριθούν στον σύγχρονο ανταγωνισμό.

Βέβαια η δανειοδότηση δεν είναι πάντα εύκολη και πραγματοποιήσιμη, διότι όπως είδαμε υπάρχουν κάποια κριτήρια τα οποία θα πρέπει να πληρούν οι επιχειρήσεις. Οι τράπεζες λόγω του έντονου ανταγωνισμού δημιουργούν συνεχώς νέα δανειακά προϊόντα ελκυστικά για τον πελάτη, προκειμένου να έχουν μεγαλύτερη κερδοφορία και να αύξηση πελατών.

Σε αρκετές όμως περιπτώσεις η τράπεζα δεν ρισκάρει να δανείσει χρήματα αφού γνωρίζει ότι μπορεί τελικά να μην μπορέσει να τα εισπράξει.

Η Ελλάδα έχει πολλά μέρη τα οποία ελκύουν τουρίστες, είναι μια χώρα που χαρακτηρίζεται από έντονη παράδοση, πολιτισμό, τοπία και πράσινο. Οι τουρίστες θεωρούν την Ελλάδα ως μια από τις σημαντικότερες χώρες προορισμού και γι' αυτό η σωστή αξιοποίηση και αναβάθμιση της χώρας είναι αναγκαία για την ενίσχυση της τουριστικής κίνησης.

Όσον αφορά τέλος στην πολιτική των κινήτρων τουριστικής ανάπτυξης και την κίνηση των ιδιωτικών επενδύσεων, σε αρκετές περιπτώσεις οι ιδιωτικές τουριστικές επενδύσεις αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό αν όχι το σύνολο για ορισμένες περιοχές.

Με βάση τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι ο τουρισμός στην Ελλάδα έχει αναδειχθεί σε μια μεγάλη εθνική βιομηχανία, που συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία, στην απασχόληση, στην ευημερία, αλλά και στην προβολή της Ελλάδας.

Συνεπώς οι πολιτικές που θα ακολουθήσει η Ελλάδα θα πρέπει να ενισχύουν τις τουριστικές επιχειρήσεις, να επιδοτούν και να επιχορηγούν τις προσπάθειες ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος και να ενσωματώνουν τις αρχές της αειφορίας τόσο στη στρατηγική και τις πρακτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, όσο και στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως πολύτιμου τουριστικού πόρου,

Ο οικοτουρισμός είναι διεθνώς αναγνωρίσιμος ως βασικό μέσο μεγιστοποίησης των οικονομικών, περιβαλλοντικών και

κοινωνικών ωφελειών και αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων και αδυναμιών του παρελθόντος

Η επένδυση και η χρηματοδότηση των τουριστικών επιχειρήσεων προκειμένου να πετύχουν τους στόχους τους και να αναβαθμίσουν τον τουρισμό είναι αναγκαία. Η πολιτεία θα πρέπει να βελτιώσει το θεσμικό πλαίσιο γύρω από τις επενδύσεις στον τουρισμό και οι τράπεζες να δημιουργήσουν χρηματοδοτικά προϊόντα ειδικά για την αναβάθμιση του τουρισμού.

Επίσης οι τράπεζες θα πρέπει πάντα να επιδιώκουν να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις και να τους χορηγούν δάνεια ανάλογα με τις ανάγκες τους έχοντας πάντα υπόψη τους τα κριτήρια της κάθε επιχείρησης

Βιβλιογραφία

ALBA, 2004, «Ο νέος οδηγός επιχειρηματιών»

ICAP, 2004

Αυγερινού Σ., 2000, «Χωρικές δυναμικές του Τουρισμού στην Ελλάδα 1961-1991», Πάντειο Πανεπιστήμιο

Βαλιάντζα, Ε., Ο., 2003, «Τουρισμός και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας», Υπουργείο Ανάπτυξης

Δελτία τύπου Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 2000 και 2001

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 2000

ΕΟΤ 2003

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρ. L107/8, 30-4-96

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», Υπουργείο Ανάπτυξης

ΕΣΥΕ 2003

Ζαχαράτος Γ., 1998, «Τα προβλήματα και οι προοπτικές του τουρισμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση

Ζοπουνίδης, Κ., 2004, «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Γενικά χαρακτηριστικά και χρηματοοικονομικό

προφίλ», Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης,
Πολυτεχνείο Κρήτης

Καραμέρης, Α., 2004, «Προϋποθέσεις και προοπτικές ανάπτυξης
του οικοτουρισμού», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Καραντζαβέλου, Β., 2005, «Μπροστά από την Ελλάδα η Τουρκία
στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων τουριστών», Travel
Daily News

Κατοχιανού Δ., 1995, «Οικονομική και χωροταξική ανάπτυξη
του τουρισμού στην Ελλάδα: μια πρώτη εικόνα», στο
«Σύγχρονα Θέματα: Τουρισμός, Κοινωνικές Ταυτότητες
και Χώρος», Τεύχος 55

Κοκκώσης, και Τσάρτας, 2001, «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη
και Περιβάλλον», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική

Μανουσάκης, Φ., 2004, «Έκθεση για την ισπανική οικονομία &
τις ελληνο-ισπανικές εμπορικές σχέσεις», Πρεσβεία της
Ελλάδος

Μηνιαία στατιστικά Δελτία της Τράπεζας της Ελλάδος, 2002

Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, 2000

Παπατζάνης, Γ., 2005, «Εναλλακτικές μορφές τουρισμού»,
Ρέθυμνο Κρήτης

Πεφάνης, Δ., 2003, «Ελκυστική αγορά με προοπτικές»

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 1993,
«Τουρισμός και ισοζύγιο πληρωμών», ΣΕΤΕ.

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 1998,
«Έρευνα για την τουριστική ανάπτυξη της Τουρκίας»,
ΣΕΒΕ

Τσιγκλέρη, Ι., 2001, «Η έννοια του αγροτουρισμού και η
υπάρχουσα κατάσταση», Ιστοσελίδες Εβδομαδιαίο
περιοδικό

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

www.sete.gr

www.eot.gr